

ТОШКЕНТ ХАКИКАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР
КОМИТЕТЛАРИ, МЕХНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

6-НИЛ ЧИҚИШИ

№ 6 (1268)

8

ЯНВАРЬ
ПАИШАНБА
1959 ЙИЛ

БАҲОСИ
30 ТИЙИН

Кеча Тошкентда Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XIV съезди очилди.

Съезд „Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг „СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959-1965 йилларга мўлжалланган контроль рақамлари“ ҳақида КПСС XXI съездида қиладиган доклады тезислари ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг вазифалари“ ҳақидаги масалани муҳокама қилмоқда.

Съезд бугун ўз ишени давом эттиради.



Ўзбекистон Коммунистик Партиясининг навбатдан ташқари XIV съездида. Суратда: Съезд президиуми.

И. Душкин ва Б. Фомичев фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XIV съезди

1959 йилнинг бошидаги ажойиб, унутилмас кунлар. Улуғ совет халқи, баҳодир халқ, курашчи халқ, ижодкор халқ етти йилликнинг, ўз кўлами жиҳатидан мислсиз етти йилликнинг, мамлакатимизда коммунистик жамиятни кенг равишда қуриш тарихий даврини нишонлайдиган етти йилликнинг биринчи йилга қадам қўйди.

Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг КПСС XXI съездида қиладиган доклады тезисларида баён этилган СССР халқ хўжалигини ривожлантириш контроль рақамлари ҳақидаги тизимда. Бундаги ҳар бир рақам ҳазирга ариштирилган ажойиб талаблар ҳақида ва қиладиган буюк ишлар ҳақида ҳикоя қилади. Совет халқи коммунистик улуғвор биносини муваффақиятли равишда барпо этмоқда.

Мамлакатимиздаги барча халқлар билан бирга Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам КПСС XXI съездининг ижодий куч-ғайратга тўлиб-тошган ҳолда, кўп мизлатли улуғ Совет давлатининг куч-қурагини янада муштаҳамлаш ишига бутун куч ва ғайратларини сарф қилишга қатъий бел боғлаган ҳолда кутиб олмақдалар.

Ҳозирги вақтда республиканинг сановат қорхоналари, қозғоқларида, совхозларида сийсий активлиги ва меҳнат ғайрати мислсиз даражада ўсган. Бу активлик буюк ишларнинг умумхалқ муҳокамаси натижасида, Коммунистик партия Марказий Комитети декабрь Пленумининг, СССР Олий Совети иккинчи сессиясининг қарорлари, ўтган йил мамлакатта икки миллион тўқ

қиз юз қирқ олти минг тонна пахта берган Ўзбекистон пахтакорларининг буюк галабаси муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг самимий табриги туфайли вужудга келди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўтган кун ўз ишени тамомлаган сессияси республика халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959 йилги Давлат ва бюджет тўғрисида ва Давлат бюджети тўғрисида Қонуни қабул қилди. Ўзбекистон меҳнаткашлари белгилаган ва муваффақият билан ахалга ошириш учун курашга қатъий бел боғлагандирлар.

Кеча Навоий номидаги Ўзбекистон давлат опера ва балет театрида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари XIV съезди очилди. Съездга республиканинг ҳамма қисмларидан делегат бўлиб, сановат ва қишлоқ хўжалиги поваторлари, партия ва совет ходимлари, фан ва маданият арбоблари тўлқинланди. Улар гоат катта сийсий ва халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган масалаларни муҳокама қилиш учун бу ерга келдилар.

„Эрталаб соат 10. Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари С. К. Камолов съездни очди. Съезднинг раҳбар органлари сайланди.

Тошкент, Самарқанд, Фарғона областлари ва Қорақалпоғистон АССР делегациялари номидан сўз олган Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Хўжаевнинг тақлифига мувофиқ, съезд президиуми сайланди.

СЪЕЗД ПРЕЗИДИУМИ

- Абдуллаев Х. М.
- Абдуллаев У.
- Абдуразоқов М. А.
- Обидов М.
- Азимов С. А.
- Азимов А.
- Алимов О.
- Омонов Б.
- Охунов Ф.
- Бабков И. В.
- Бозорова М.
- Балиманов Д.
- Баракаева Ш.
- Бизов А. П.
- Билбас В. А.
- Габриельянц Г. А.
- Гойибов Р.
- Ганиев Х.
- Гийсов У.
- Гуломов М. Г.
- Гуломов Р. Г.
- Жуманазаров М.
- Жуманазаров М.
- Дўсов И.
- Жақоқов Н.
- Зиёдуллаев С. К.
- Иброҳимов М.
- Иброҳимов С.
- Эгамбердиев Э. Э.
- Қолиров А. М.
- Қолиров И.
- Қолиров И.
- Қалишев С. И.
- Қамолов С. К.
- Қамбаров Т.
- Қаримова Т.
- Қидирбоев И.
- Қурбонов Р.
- Қўчинов А.
- Лагинов Г.

- Мальцев Е. Е.
- Махмудов А.
- Махмудов Н.
- Мельников Р. Е.
- Мирбобоева Б.
- Мирзааҳмедов М. З.
- Мусахонов М. М.
- Муҳаммаджонон М. В.
- Набиев М.
- Насриддинова Е. С.
- Носиров Х.
- Нуриддинов С.
- Платоненков Г. К.
- Раулова С.
- Расулов К. Р.
- Раҳимбобоева З.
- Раҳмонов М.
- Раҳмонов М.
- Рашидов Ш. Р.
- Ризоев А.
- Рудин А. Н.
- Сайназаров А.
- Салимов Т.
- Самиева Т.
- Саркисов А. А.
- Сантиёзов Р.
- Снастин В. Х.
- Сулаймонова Х.
- Тоноров А.
- Тўрамуратов С.
- Узоқов М. К.
- Федюнинский И. И.
- Ҳайдаров А.
- Ҳакимов О.
- Ҳоназаров Ж.
- Хўжаев Ф.
- Шарипов М.
- Йўлдошев А.
- Йўлдошев М. И.
- Йўлдошева М.

қутиб оладилар. Ҳажма ўридан Тошкент, Наманган, Самарқанд, Қашқадарь областлари ва Қорақалпоғистон АССР делегатлари номидан сўз олган Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон область комитетининг биринчи секретари Н. Махмудовнинг тақлифига биноан, съезд секретариати сайланди.

СЪЕЗД СЕКРЕТАРИАТИ

- Акрамов А.
- Омонова Б. Ф.
- Охунов Н.
- Бролова А. И.
- Васиқов Ф.
- Жалилов Т. А.
- Қаландарова М.
- Маърупов Х. А.
- Мирзабеков Б. Ф.
- Муролов Н. М.

- Нурматов А.
- Ражабов Ю.
- Рубочкин А. В.
- Савин И. М.
- Сапожникова А. М.
- Сулонов Ю.
- Хайбердиев М. Х.
- Йўлдошева М. И.
- Ёқубов Н.

Сурхондарё, Бухоро, Хораам ва Андижон областлари делегациялари раҳбарининг тақлифига мувофиқ, съезднинг Мандат комиссияси сайланди.

СЪЕЗДНИНГ МАНДАТ КОМИССИЯСИ

- Абдалиев А. С.
- Абдуллаев З. А.
- Антонов В. Ф.
- Борисов П. В.
- Буреев А. П.
- Султонов С. М.
- Жалилов Х.
- Жўраев Т.
- Доленик В. К.
- Олейников Г. М.
- Понимарев А. С.
- Прасс Ф. М.
- Рахматов И.
- Рахматуллаев А.

- Содиқова В. С.
- Сапаров У. С.
- Скоробогатов Г. И.
- Стрельцов И. В.
- Сулонов Ф.
- Туркин Ф. Т.
- Хамзахўжаева Т.
- Хўжаев А.
- Худойбердиев Н. Д.
- Шарков М. А.
- Ёқубов Д.
- Яхшиев С.

Сурхондарё, Бухоро, Андижон областлари ва Қорақалпоғистон АССР делегациялари номидан сўз олган Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари О. Ҳакимов тақлифига мувофиқ, съезднинг редакция комиссияси сайланди.

СЪЕЗДНИНГ РЕДАКЦИОН КОМИССИЯСИ

- Охунжонов Б. А.
- Давронов А.
- Завьялов А. З.
- Қориев Х.
- Муродхўжаев В.
- Набиев М.
- Нажмов Г.
- Назимов Ж.
- Никитин С. А.

- Раҳимов И. А.
- Раҳмонқулов М. М.
- Соатов Р.
- Сазонов П. М.
- Ҳакимов А. Х.
- Черник С. С.
- Шамсиддинов Ф. Ш.
- Юсупов Ф. Г.

Съезд кун тартибни тасдиқлаш-қўйиладиган кун тартиби бир овоздан тасдиқланади:

Съезднинг кун тартиби

1. Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959-1965 йилларга мўлжалланган контроль рақамлари» ҳақида КПСС XXI съездида қиладиган доклады тезислари ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг вазифалари.
2. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXI съездида делегатлар сайлаш.

Съезднинг иш регламенти тасдиқланади.

Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959-1965 йилларга мўлжалланган контроль рақамлари» ҳақида КПСС XXI съездида қиладиган доклады тезислари ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг вазифалари тўғрисида доклад қилиш учун Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. К. Камоловга сўз берилди.

А. М. Қодиров, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Р. Қурбонов, Туркестон ҳарбий округи қўшинларининг кўчмадония армия генерали И. И. Федюнинский, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Хўжаев, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Н. Махмудов сўзга чиқдилар.

Мандат комиссиясининг доклады тасдиқланди. Докладни Мандат комиссиясининг раиси — Ўзбекистон КП Марказий Комитети партия органилари бўлимининг муддари А. С. Понимарев қилди.

Съезднинг Тошкент пионерлари табриқландилар. Делегатлар уларга самимий кутиб олдилар.

Съезд ўз ишени давом эттирмақда. (ЎзТАГ).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ ЎРТОҚ Н. С. ХРУЩЕВ МИНСКДАН ЖўНАБ КЕТДИ

МИНСК, 5 январь. (ТАСС). Бугун шаҳарнинг минг-минглаб аҳолиси ўзларининг азиз меҳмони Ўртоқ Н. С. Хрущевни кузатиб қолишга чиқдилар.

Бокзалда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Белоруссия КП Марказий Комитетининг биринчи секретари К. Т. Мазуров, КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Украина Олий Совети Президиумининг раиси Д. С. Короченко, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолигига кандидат, Латвия КП Марказий Комитетининг биринчи секретари Я. Э. Калнберзин, Белоруссия ССР Министрлар Советининг раиси И. Е. Авхимович, Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг раиси В. И. Козлов, Белоруссия ССРнинг ва Белоруссия Компартиясининг 40 йиллигини байрам қилишга қатнашган қардош республикалар делегациялари, министрлар, СССР Олий Совети ва Белоруссия ССР Олий Совети депутатлари, Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг, Белоруссия ССР Министрлар Советининг ва Белоруссия ССР Олий Советининг маъсул ходимлари, республика пойтахти меҳнаткашларининг жуа кўп вакиллари тўлқинландилар.

Жўнаб кетин олдиан Ўртоқ Н. С. Хрущев Белоруссия Коммунистик партияси ва ҳукумати раҳбарлари билан, қардош республикалардан келган меҳмонлар билан, министрлар билан, партия ва совет ташкилотлари ходимлари билан самимий ва дўстона қўл беришиб хайрадашди.

ПАВЛОДАР ОБЛАСТИГА ЛЕНИН ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

ПАВЛОДАР, 6 январь. (ТАСС). Бугун «Алтоминстрой» Маданият уйида меҳнаткашлар депутатлари област Совети билан област партия комитетининг 1958 йилда давлатга 155 миллион пул галла солиш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажарганилиги учун област Ленин ордени топирилди. Бағишланган тантанали ҳажмаси бўлиб, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ўртоқ Н. С. Хрущев област вақтларига Ленин ордени топиришга ва нутқ сўзлади. Ордени област Совети партия комитетининг биринчи секретари С. Д. Елагин ва област ижроия комитети раиси Ш. Ўраббаев қабул қилиб олдилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари гоат баланд руҳ билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советига табриқнома қабул қилдилар.

1 МАРТ — ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДА САЙЛОВ КУНИ

НУБУС, 7 январь. (ЎзТАГ). Қорақалпоғистон АССР тўғрисида ҳақиқий Олий Совети депутатларининг ваколатлари 1959 йил 27 февралда олтинчи қаққирғи маҳаллий Советлар депутатларининг ваколатлари 1959 йил 3 мартда тутгани муносабати билан, Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси Олий Совети Президиуми Қорақалпоғистон АССР Олий Советига, меҳнаткашлар депутатлари район, шаҳар, посёлка ва овул Советларига сайлов кунини 1959 йил 1 март якшанба кунини ўтказиш тўғрисида Фармон чиқарди.

Афғонистон Бош министрининг ўринбосари ва Ташқи ишлар министри Сардор Муҳаммад Наим Жаноб Олийларнинг Совет Иттифоқида бўлиши тўғрисида Совет-Афғонистон АХБОРОТИ

Афғонистон Бош министрининг ўринбосари ва Ташқи ишлар министри Сардор Муҳаммад Наим Жаноб Олийлари 1958 йил 31 декабрда, яъни 1337 йил ҳадди ойининг 10 кунинда генерал Хон Муҳаммад, Афғонистон Ташқи ишлар министрилиги иқтисодий департаментининг директори Залмай Маҳмуд Ғози ҳамда Наим Жанобларнинг шахсий секретари Гулом Муҳаммад Некзат билан бирга Москвага келди.

М. Наим Жаноб Олийлари СССР да бўлган вақтда СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрущев билан учрашди ва музокаралар олиб борди. Бу учрашуларда Совет томонидан — СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. С. Семенов, СССР Ташқи ишлар министрининг ўрта Шарқ мамлакатлари бўлимининг муддари А. И. Павлов ҳозир бўлдилар. Учрашуларда Афғонистон томонидан Афғонистоннинг СССР даги Факультети ва Мухтор элчиси Абдул Ҳаким Шахоломий ҳозир бўлиди.

М. Наим Жаноб Олийлари СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Е. Ворошилов билан, шунингдек СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико билан ҳам учрашди.

Шу учрашулар вақтида Совет-Афғонистон муносабатларига ва иккала мамлакат ўртасида дўстона ҳамкорликни муштаҳамлашга доир масалалар юзасидан, шунингдек, Ўрта Шарқда рўй бераётган аҳволга ҳамда бу райондаги артефакларнинг ривожланишига доир масалалар юзасидан фикр олинди.

Бўлиб ўтган учрашулар ва суҳбатлар натижасида томонлар ўзаро хурмат ва бир-бирининг манфаатларига амаал қилиш асосида Совет-Афғонистон дўстона муносабатларини янада ривожлантириш ва муштаҳамлаш мақсадида бир битимга келдилар. Томонлар ўзларининг ўртасидаги бу яхши муносабатлар яқин ва Ўрта Шарқ районидан тинч-

ликнинг муштаҳамланишига фойда берди, деган фикрини айтидилар. Тонмонлар бу юксак мақсадни — тинчликнинг муштаҳамланишини таъминлашга бутун чоралар билан бердам беришларини айтидилар ва шу райондаги бошқа барча давлатлар ҳам маъқур мақсад бўлида куч-ғайратларини сарфлайдилар ва ҳамкорлик қиладилар, деб умид билдиридилар.

Афғонистон Ташқи ишлар министри Афғонистоннинг бетааралик ва тинчликсеварлик сийсатини, бу сийсат афғон халқининг — ўз мамлакатини тинч шароитда ривожлантириш ва обод қилиш истагига асосланганини яна таъкидлади ҳамда Афғонистон ҳукуматининг халқлар ўртасида дўстликни муштаҳамлашга ва яқин ҳамжиҳатлик вужудга келтиришга интиляётганилигини таъкидлади.

СССР Ҳукумати Афғонистоннинг иқтисодий тараққиёти ва равнақига ўз ёрдами давом эттиришга ва кенгайтиришга тайёр эканлигини билдирди. Иккала томон ўз вакилларини ажратадилар ва бу вакиллар орширилган битимни амаалда татибқ қилиш учун яқин келажакда ўзаро алоқа боғлайдилар, деб келтиришди.

Томонлар халқлар аҳволга доир умумий масалалар юзасидан фикр олинганда халқлар сийсатининг янги муҳим масалаларида — бутун дунё халқлари ўртасида дўстлик ва ҳамкорликни муштаҳамлаш, тинч-тотув янанин ривожлантириш, қуролсизланиш проблемасини ҳал этиш, атом ва водород қуролининг сигнал учун портлатилишини тақиқлаш ва бошқа масалаларда иккала давлатнинг мундтав назарлари бир хил эканлигини мамнуният билан таъкидладилар.

Музокаралар Афғонистон билан Совет Иттифоқи ўртасида мавзуд традицион дўстлик ва самимият ваъиятида ўтди.

Москва, 1959 йил 5 январь.

Афғонистон Бош министрининг ўринбосари ва Ташқи ишлар министри Муҳаммад Наим Тошкентдан жўнаб кетди

Иккала мамлакат ўртасидаги муносабатлар масаласи юзасидан Совет Иттифоқи раҳбарлари билан фикр олинган вақтда СССР да меҳмон бўлиб турган Афғонистон Бош министрининг ўринбосари ва Ташқи ишлар министри Сардор Муҳаммад Наим 7 январь эрталаб самолётда Тошкентдан ўз ватанига жўнаб кетди.

Муҳаммад Наим билан бирга генерал Хон Муҳаммад, Афғонистон Ташқи ишлар министрилиги иқтисодий департаменти директори Залмай Маҳмуд Ғози ва Наим Жанобларнинг шахсий секретари Гулом Муҳаммад Некзат ҳам жўнаб кетдилар. Айни бир вақтда СССР нинг Афғонистондаги Элчиси М. В. Дегтярь ҳам Тошкентдан Кобляга жўнаб кетди.

Афғонистон, Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида Сардор Муҳаммад Наимни ва унинг ҳамроҳларини Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари С. К. Зиёдуллаев, республика Ташқи ишлар министри Г. С. Сулонов, Ўзбекистон ССР Савдо министри Х. А. Маърупов, СССР Ташқи ишлар министрилиги

Съезднинг фахрий президиумини ташқари Марказий Комитети сайлаш тўғрисида тақлиф ташлади. Президиумини съезднинг фахрий Самарқанд область партия комитети сайлашни тақлиф ташлади. Делегатлар бу тақлифни гулдихов Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети раиси Н. Махмудов, давомли қарсақлар билан

Ўртоқ С. К. КАМОЛОВ докладынинг давоми

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Фарғонада жуза қатта ацетат инаги заводи, Бухоро шаҳрида ҳар йили икки миллион квадрат метр маҳсулот берувчи полихлорвинил линолеум ишлаб чиқарадиган завод қуриш кўзда тутилмоқда. 1960 йилда Тошкентда пахтадан фойдаланиб сунъий чарм ишлаб чиқариш заводи ишга туширилган. Бу завод йилга бир миллион квадрат метрга яқин сунъий чарм беради.

Беговот шаҳрида фурфурол ишлаб чиқариш заводи, Навоий шаҳрида полиак таёйрайдиган ва бу хомашёни қайта ишлаб, сунъий жун таёйрайдиган завод қуриш мўлажалланмоқда. Ҳўнгарон шаҳрида юнни воситалари таёйрайдиган завод қурилди.

Тошкентдаги резина-техника буюмлари заводида кремний органик бирикмалар ва полиэтилен ишлаб чиқариш ташкил қилинди.

Етти йилликда минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 2 барабардан зиёд бўлди. Чирчиқ электр кимё комбинатини реконструкция қилиш ва уни табиий газ билан ишлашга қўйиш хисобига азоти ўғитлар ишлаб чиқариш икки барабар бўлди. Фарғона ва Навоий шаҳарларида табиий газ базасида иккита азот-ўғит комбинати қуриш кўзда тутилган.

Қўқон ва Самарқанд суперфосфат заводларининг лойҳалаша белгиланган тўла қувватга ишлашга эришиш хисобига фосфор ўғитлар ишлаб чиқариш бир ярим барабар бўлади. Шу заводларда аммонийфосфатнинг ва донатор суперфосфат ишлаб чиқариш ҳам кўзда тутилди.

Фосфатларни азот кислотаси билан ишлаш базасида донатор аммиак селирга ва мураккаб ўғитлар ишлаб чиқариш ташкил қилинмоқда. Шу йилнинг ўзига Чирчиқ электр кимё комбинатида СММ I мураккаб ўғитин ишлаб чиқарадиган установка ва 1961 йилда ҳарорат-магний ишлаб чиқарадиган цех фойдаланишга туширилди.

Самарқанд суперфосфат заводида чигитни довланш учун жуза самарали захарли химикат ишлаб чиқарадиган цех қуриш кўзда тутилмоқда.

Янги кимё корхоналари қурилишининг шу тўла бўлмаган бўйича Ўзбекистон яқин йиллар ичига мамакат кимё саноатининг қатта марказига айланишдан даролат бериб турибди.

1959-1965 йилларда Ўзбекистонда кимё саноатини ривожлантириш юзасидан капитал ишларга тахминан 2,5 миллиард сўм маблағ сарфлаш кўзда тутилмоқда. Бу эса олдинги етти йилдагидан етти барабар бўлиб.

Республиканинг хомашё имкониятлари шу қадар каттаки, бу имкониятлар табиий газ ва бошқа хомашё ресурслари базасида кимё саноатини янада кучли ривожлантириш масаласини қўйиш имконини беради.

Кимё саноати олдига турган юзта қатта вазифалар муносабати билан кимё соҳасида имий таққот ишларини авж олдириш жуза муҳим аҳамиятга эга бўлади. Биз тақомиллаштирилган технология процессорларини ишлаб чиқариш ҳамда янги синтетик материаллар алаштириш ёрдам берадиган назарий тадқиқотларни анча кенгайтиришимиз лозим.

Илмий лабораториялар таққот ишларини ишонил атомлардан фойдаланиб жуза ва аниқ металлларда олиб боришларига жиддий эътибор бериш керак. Шунингдек илмий лабораторияларни замонавий усуллар билан таъминлаш ва кимё заводларида тажриба-экспериментал базалар вужудга келтириш юзасидан қоралар қўриш зарур.

Республика партия, совет органлари, Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Фарғона область партия ва совет органлари кимё саноати корхоналари қурилиш устидан алоҳида контроль ўрнатиларди, бу қурилишларни тажрибали раҳбар ва мутахассис кадрлар билан таъминлашлари керак.

Ўн иккинчи саноати. Шу етти йилликда ёқилги саноати юзта ривожланди.

Газ чиқариши 1958 йилдаги 172 миллион кубометрдан 18,5 миллиард кубометрга етказиш, яъни 106 барабар қўйлатириш кўзда тутилди.

Бухоро областида етти йилликнинг охирига бориб газ чиқариш 17,8 миллиард кубометрга етди, қолган газ эса Фарғона водисига ва Сурхондарё областида чиқарилади.

Бунчалик кўп газ чиқарилаётган бўлса, кўпгина шаҳарларда газ билан таъминлаш, бир қанча саноат корхоналари ва электростанцияларини кўмир ўрнига газ билан ишлашга ўтказиш ҳамда кимё саноатини асос хомашё билан таъминлаш имқони туғилди.

Республика ёқилги балансидаги газнинг хиссаи 1958 йилда 3,3 процентдан 1965 йилда 60 процентга етди, кўмирнинг хиссаи эса 22 процентга тушди. Газ йилга 16 миллион тонна қўйиладиган ўрнини босди, бу эса ҳозир Ўзбекистонда қалаётган кўмирдан 4,5 барабар кўп қўйиладиган тенгдир. Қарағанда кўмирини табиб келтириш зарурати йўқолади.

650 километрик Жарқоқ—Бухоро—Самарқанд—Тошкент газ қувури ва Фарғона водисига 120 километрик газ қувури қурилиши 1958 йилда авж олдириб берилади. Ҳозир Андижон, Ленинск, Бухоро ва Когон шаҳарлари қисман газ билан таъминланди. Бу йил Самарқанд шаҳрини, газ қувури трассасидаги бошқа бир қанча шаҳар ва район марказларини газ билан таъминлашга кўришиш мўлажалланмоқда. Келаян йилда республика поётахти Тошкентга та олади.

Шу нарса қувончлики, Ўзбекистон газ билан Уралнинг қатта саноат марказларини, Урта Осиё республикалари ва Қозғонистонни таъминлайдиган бўлади.

Нефть чиқариш етти йилликда 2,3 барабар бўлди. Республика газ ва нефть саноатига 4 миллиард 474 миллион сўм капитал маблағ сарфланди. Бу эса ўтган етти йилдагидан 4,6 барабар бўлиб.

Шу етти йилликда нефть ва газни геология-қидириш ва ўрғаниш ишлари ҳамин бир барабар ошди. 3000 метрдан чуқурроқ қудуқларни электр ёрдамида қазини ва секцион турбина ердамида қазинишнинг янги усуллари жорий қилинди. Бу аниқланган нефть запасини 6,5 барабар қўйлатириш ва чиқариб олишга таёйрланган газ запасини 620 миллиард кубометрга етказиш имқонини беради. Етти йилликнинг охирига бориб республиканинг ҳамма нефть ва газ қонлари тўла автоматлаштирилди ва улардаги ишлаб чиқаришнинг техникаий даражаси анча ошди. Магнетрал нефть қудуқларининг ҳаммаси телемеханикага ўтказилди, энг прогрессив усуллардан фойдаланиш йўли билан нефть чиқаришни жадаллантириш юзасидан олиб бориладиган ишлар анча кенгайтирилди.

Саноат корхоналарини ҳам, аҳоли ахтиёжи учун ишлайдиган маийиш ва коммунал муассасаларини ҳам газ қабул қилиб олишга шайлаш муҳим ишлар, лекин бунга етарли эътибор берилмапти. Масалан, Самарқанд шаҳрига шу йилнинг ўзига газ келтирилди, лекин Самарқанд Ҳўжа шайхони кенгаши ва шаҳар таъшилотлари газни қабул қилиб олиш ишларини жуза сует олиб беришларди. Тошкент ва республиканинг бошқа шаҳарларида ҳам бу соҳада жуза кам иш қилинмоқда. Бу ахволин тугатиш керак.

Етти йилликда нефтин қайта ишлашни икки-уч барабар қўйлатириш кўзда тутилди. Бунга Фарғонадаги нефтин қайта ишлаш заводи ишга тушириш ҳамда Ивановский заводида ишлаб чиқариш технологияси процессини ахшилаш хисобига эришилди. Бу заводлар Ўзбекистон ва Қирғизистонда чиқариладиган ҳамма нефтин қайта ишлаш олади.

Ҳозир республида ахтиёжи учун мамлакатнинг узок районлардан келтириладиган нефть маҳсулотлари ва мойларнинг кўп хилларини Фарғона заводида ишлаб чиқариш планлаштирилмоқда.

Кўмир чиқариши 1958 йилдаги 3,6 миллион тонна ўрнига 1965 йилда 6,2 миллион тоннага етказиш мўлажалланди. Бунга яқин икки йил ичига Ҳўнгарон кўмир разрезини реконструкция қилиш ва Шауру штокларни қудуқларини тугаллаш хисобига эришилди. Кўмир саноатига 430 миллион сўмга яқин маблағ сарфланди.

Энергетика. 1965 йилда электр қуввати ҳосил қилиш 11,7 миллиард киловатт-соатга етди ёки 1958 йилдагидан 2,5 барабар бўлди. Аҳоли жон бошига электр қуввати ҳосил қилиш 1958 йилдаги 580 киловатт-соатдан 1965 йилда 1315 киловатт-соатга етди.

Электр қуввати ҳосил қилишнинг шу қадар қўйлатириши етти йилликда умумий қуввати 1,5 миллион киловатт-ийа электр станциялари қуриш йўли билан амалга оширилди. Утган етти йилда 476 миң киловатт қувватли электр станциялари ишга туширилган эди.

Етти йилликда Ҳўнгарон ГРЭС 600 миң киловаттлик тўла қуввати билан ишлаш бошлади. Навоий ва Тошкент шаҳарларидаги табиий газ билан ишлайдиган иккита ГРЭСнинг дастлабки наватлари ишга туширилди.

24 миң киловатт қувватли Олмалик ТЭЦ, 49 миң киловатт қувватли Тахитов ГРЭС қуриб битказилди. Фарғонадаги нефтин қайта ишлаш заводи ТЭЦининг қуввати анча ошди.

Шу тарзда республикада энергетикаси асосан табиий газ ва арзон кўмир базасида ишлайдиган электр станциялари қуриш хисобига ривожланди, бу эса қурлиш мўддатини кескартириш ва капитал маблағ сарфлашни камайитириш имқонини беради.

Вирок, ёниги билан ишлайдиган электростанциялар қуриш гидроэлектростанциялар қуришнинг истисно қилмайди. Гидроэлектростанциялар Ўзбекистон шариотида энергетика аҳамиятига эга бўлмаган, қатта ирригация аҳамиятига ҳам эгадир. Шунинг учун олимларимиз, лойҳалаш таъшилотларимизнинг вазифаси гидроэлектростанциялар қуришнинг анча арзонлаштириш масаласини ҳар тарафлама ўрғанишлар иборатидир.

Электр шохобчаларини ривожлантиришга қатта эътибор берилди. 1959-1965 йилларда республикада 35 киловатт ва ундан юқори қувватли 5000 километрга яқин электр линиялари қурилди. Юқори қувватли электр линияларининг узунлиги икки барабардан кўпроқ ошди. Бу эса республиканинг саноати учун ривожланмаган районлари эконимикасини, юксалтиришга самарали таъсир кўрсатади.

Қурилган электр станциялари ва электр линиялари базасида ахтир Ўзбекистон энергетика системаси вужудга келтирилди. Бу система Тошкент, Самарқанд, Қашқар ва Бухоро областларини, шунингдек Фарғона водисини ўз ичига олади. Бу табиб ҳаққ ҳўжаллигини электр қуввати билан бир меёрда ва мўтасад таъминлаб туриш имқонини беради.

Энергетикага 1 миллиард 793 миллион сўм, шу жумладан, қилми билан ишлайдиган электр станцияларга 1 миллиард 300 миллион сўм ва юқори қувватли электр шохобчаларига 350 миллион сўмга яқин капитал маблағ сарфланди.

Электр станциялари ва электр шохобчаларини автоматлаштириш ва телемеханикалаштиришнинг яқин йиллар ичига тўла тугаллаш зарур.

Республика қурилиш миинистри ва халқ ҳўжаллиги кенгашларининг энг муҳим вазифаси янги энергетика объектиларини қуришга зарур таёйралик ишларини қуришдан, станциялар қурилишини тез суръатлар билан олиб боришдан ва янги қувватларни ўз вақтида ишга туширишнинг таъминлашдан иборатдир.

Машинасозлик. Машинасозлик саноатининг маҳсулотини 1965 йилда 1,8 барабар бўлди. Бу ўсишни 55 проценти ишлаб чиқариш қувватларидан тўла фойдаланиш, ускуналарни модернизация қилиш, ишлаб чиқаришни ташкил қилишни ва ихтисослаштиришни янада ахшилаш йўли билан амалга оширилса 45 проценти мавжуз корхоналарни реконструкция қилиш ва иккита янги завод қуриш йўли билан амалга оширилди. Самарқанд областида озик-оқат саноати учун машиналар таёйлайдиган завод, Бухоро областида пластмассалар буюмлар таёйлаш заводи қурилди.

Етти йилликда машинасозликни ривожлантиришга 630 миллион сўм сарфлаш кўзда тутилди. Мамакат тахтчилигини учун қишлоқ ҳўжалли машиналари ишлаб чиқаришда республика илгаричлиқ етаргани ўрнига етгалади қолади. Қишлоқ ҳўжаллиқ машиналари ва трактор ишлаб чиқариш икки барабар бўлди.

Шу йилдан бошлаб икки қаторли ўзғарув янги пахта терши машиналари ишлаб чиқарила бошланди. 1965 йилда «Ташсельмаш» заводи бундай машиналардан йилга 6 миңга ишлаб чиқарадиган бўлади.

Олимлар, конструкторлик таъшилотларининг ҳошимлари «Ташсельмаш» заводи коллективини билан биргаликда мавжуз пахта терши машиналарини янада тақомиллаштириш ҳамда янги, тежамирроқ ва аш унуми юксак бўлган машиналар яратиш юзасидан олиб бориладиган ишни қучайтириб юборишлари лозим.

Етти йилликда «Чирчиксельмаш» заводида 71 миң трактор қудуқларини, «Ўзбексельмаш» заводида 51 миң сеалка ва «Ташавтомаш» заводида 70 миң трактор принцип ишлаб чиқариш мўлажалланмоқда.

Халқ ҳўжаллиги ахтиёжини тўлароқ қондириш ҳамда қолхоз ва совхозларга бемаълот сотиш максалида трактор учун запас қисмлар ишлаб чиқаришни уч барабардан кўпроқ, қишлоқ ҳўжаллиқ машиналарига запас қисмлар ишлаб чиқаришни бир ярим барабар ва автомобильларга запас қисмлар ишлаб чиқаришни 7 барабар қўйлатириш кўзда тутилди.

Ирригация машиналари ва экскаватор ишлаб чиқариш тахминан икки барабар, сугорилдиган дехқончилик учун насос ишлаб чиқариш 1,8 барабар бўлди.

КПСС Марказий Комитети май Пленуми қарорига биноан кимё ускуналари ишлаб чиқариш икки барабардан зиёд бўлади.

Бошқа машинасозлик корхоналарида ҳам маҳсулот ишлаб чиқаришни анча қўйлатириш мўлажалланди. Тўқимачилик ускуналари ишлаб чиқариш тарикли икки ярим барабар бўлди. Юқори вольтли электротехника апаратлари ишлаб чиқариш ишлаб чиқариш икки барабар бўлди.

Машинасозлик заводлари машиналарнинг янги турларини, пахтачиликка мослаштирилган ўзғарув шасси, ўғитлаш машинаси, ёмир машинаси, ўзгани чеканка қиладиган, чигит тукини тўладиган ва бошқа машиналар ишлаб чиқаришни ўзлаштирилди. Тирков машиналари ва асбоблар ишлаб чиқаришнинг ўсиши қишлоқ ҳўжаллигида меҳнат унумдорлигини анча оширишни ҳамда техникадан тўлароқ фойдаланишни таъминлайди.

Биз ишлаб чиқариш процессларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш учун асбоблар ҳамда автоматлаштириш воситалари ишлаб чиқаришни ҳам ташкил қилишимиз зарур.

Нефть ва газ юзасидан геология-қидирув ҳамда қонларни ишга солиш кўйлигини муносабати билан Ўзбекистонда пармаллаш станоклари ҳамда тез ривожланган нефть ва газ саноати ахтиёжи учун бошқа ускуналар ишлаб чиқаришдан қорхоналар қуриш максалида мувофиқдир.

Республика машинасозлик саноатига ишлаб чиқаришни янада қўйлатириш, маҳсулот сифатини ахшилаш ва таъшилотларни арзонлаштириш учун қатта резервлар бор. Шунин айтиш қийолики, машинасозлик заводларидаги ускуналарнинг ўрта ҳисобга 65 процентида кўпроқдан фойдаланилмоқда. Қишлоқ ҳўжаллиқ машинасозлиги заводларига кўз ишнинг хиссаи 40 процентида ортиқдир. Меҳнат унумдорлигини янада оширишнинг ҳақ қилувчи омили бўлган ишлаб чиқариш процессларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш ишлари жуза сует олиб бориламоқда.

Тошкент, Самарқанд, Андижон, Фарғона областларининг партия ташкилотлари машинасозлик саноатига раҳбарлик сарфасини оширишлари, ускуналардан фойдаланиш ва ишчилар меҳнатини ташкил қилишдаги камчиликларни ботараф этишларини зарур.

Халқ истеъмолчи товарлари ишлаб чиқариши. Етти йиллик пиланда халқ истеъмолчи товарлари ва айниқса маданий-маийиш ва рўзгор ашёлари ишлаб чиқаришни қўйлатиришга юзта қатта эътибор берилди. Бу товарларнинг умумий яли ҳажми 1965 йилда уч барабар бўлди.

Енгил саноат тармоқларида яли маҳсулот ишлаб чиқариш 1965 йилда 16 миллиард сўмлик ёки 1958 йилдагидан 65 процент кўп бўлди. Пахта толаси ишлаб чиқариш 1958 йилдаги 950 миң тоннадан 1 миллиард 266 миң тоннага етди, ип-газмама ишлаб чиқариш 100 миллион метр бўлди. Шойи газмама ишлаб чиқариш тўрт барабар бўлди ва 86 миллион метрга етди. 18 миллион жуфт пойдёлаш, шу жумладан, боладор учун 8,5 миллион жуфт пойдёлаш ишлаб чиқарилади. Бу эса 1958 йилдаги даражадан икки барабар ошди.

Енгил саноатнинг бир қанча тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқаришни қўйлатиришнинг армидан қўроғига мавжуз корхоналарни ишлаб чиқариш қувватдан ахшироқ фойдаланиш ва уларни реконструкция қилиш хисобига эришилди. Бундан ташқари қўйлатириш йили фабрика ва комбинатлар қурилиш кўзда тутилди. Наманганда штапель-толазан ипак газмама тўқим

комбинати қурилди. Бу, республика енгил саноатининг Тошкент тўқимачилик комбинатидан кейинги энг қатта қорхонаси бўлади.

Бухорода йилга 100 миллион метр газмама берадиган ип-газмама-меланж комбинати қурилди. Бу комбинатнинг биринчи навати 1965 йилда ишга туширилди ва 45 миллион метр трико, коверкот, ярим баҳмал, чийдўҳоба ва бошқа газмамалар беради.

Самарқанд шаҳрида комволь комбинати қурилди. Бу қорхона 1965 йилда 7 миллион метр жун газмама ишлаб чиқаради. Андижон шаҳрида йилга 17 миллион лона тонкотаж ички кийим ишлаб чиқариладиган фабрика қурилди. Бу фабрика ҳозир республикадаги ҳамма қорхоналар таёйлаётганидан икки барабар кўп ички кийим ишлаб чиқаради.

Тошкент шаҳрида кўн заводи, Қарши ва Хива шаҳарларида тикув фабрикалари, Наманган, Янгичер ва Урганч шаҳарларида ишлашқилиқ фабрикалари, 15 та пахта заводи ва 150 га яқин қуриш-толазан цехлари қурилди.

Шу билан бир вақтда бу етти йилликда Тошкент ва Фарғона тўқимачилик комбинатларини, Марғилон ипак комбинатини, пойдёлаш фабрикаларини реконструкция қилиш ва кенгайтириш кўзда тутилди.

Енгил саноатга 1 миллиард 705 миллион сўм маблағ сарфланди.

Енгил саноатда шундай қатта ҳажмдаги капитал ишларни бажариш партия, совет ва ҳўжаллиқ оғалларидан бу муҳим уқастага янада конкретроқ раҳбарлик қилишни талаб қилади.

Вирок, янги қорхоналар қуриш ва бор қорхоналарни реконструкция қилиш билан чекланмаймиз. Биз қорхоналарнинг ишлаб чиқариш қувватларидан тўла фойдаланишимиз, маҳсулот турларини қўйлатиришимиз ва енгил саноат буюмлари сифатини ахшилаб меҳнаткашлар ахтиёжини ахшироқ қондиришимизга керак.

Ўзик-оқат саноати маҳсулотлари ишлаб чиқариш етти йиллик мобайлида 55 процент бўлди. 735 миллион сўм ёки олдинги етти йилдагидан 2,2 барабар кўп капитал маблағ сарфланди.

Ўзбекистон ўсимлик мойи ишлаб чиқаришнинг энг йиллик марказлардан бирини, Ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 1958 йилдаги 216 миң тоннадан 1965 йилда 354 миң тоннага етди ёки 1,6 барабар бўлди.

Чигитни қайта ишлашнинг энг самарали, экстракцион усули жорий қилишга қатта эътибор берилди. Бу усул пресс усулига қараганда чигитдан 2,5 процент кўп ёғ олиш имқонини беради.

Фарғона, Бухоро, Наманган, Қарши ва Когон шаҳарларида ёғ заводлари экстракция усулига ўтказилмоқда. Янгичёра, Денов, Ҳўжаллиқ, Тошкент ёғ комбинати ҳузурида янги экстракция заводлари қуриш кўзда тутилди.

Бу йилда технологиянинг кенг жорий қилиш қўшимча хом ашё сарфламасиз етти йилликнинг охирига бориб йилга 13 миң тоннадан кўпроқ ёғ олиш имқонини беради.

Республикада ёғни қайта ишлаш саноати ривожланди. Ҳозирга қадар ишлайдиган пахта ёғининг армидан кўп қайта ишлаш учун республикадан ташқарига чиқарилади. Ваҳодани, Ўзбекистонда Саратон ва мамлакатнинг бошқа иктисодий районида ишлаб чиқаришнинг қайта ишлаш натижасида олданидиган марғари, кўп миқдорда атр совуи, олиф ва бошқа маҳсулотлар келтирилади.

Мавжуз қорхоналардаги ёғни қайта ишлаш меҳнатининг кенгайтирилиши ҳамда Тошкентда қуриладиган Урта Осиёда энг қатта ёғ комбинатининг ишга туширилиши бу маҳсулотларнинг республиканинг ўзида ишлаб чиқариш имқонини беради. Тошкент ёғ комбинати йилга 12 миң тонна марғари, 30 миң тонна оқатга ишлайдиган ёғ, кўп ювруш порошоклари, пайдо-андоз буюмлари ва бошқа бир қанча хил маҳсулотлар ишлаб чиқара олади.

Шу етти йилликда консерва саноати, мева шарвати ва минерал сув таёйлаш кенг ривожланди.

Етти йилликда республикада сўт маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1,9 барабар бўлди. Термиз, Андижон, Наманган, Қўқон ва бошқа бир қанча шаҳарларда янги сўт-ёғ заводлари қуриш мўлажалланди.

Республикада гўшт саноати корхоналари қаторига янги қорхоналар, жумладан, Тошкентда қатта гўшт комбинати, Қаршида қушхона, Шаҳрисабз, Денов ва бошқа шаҳарларда гўшти қайта ишлаш пунктлари қўйилди.

Ўзик-оқат саноатининг ҳамма тармоқлари олдига маҳсулот сифатини ахшилаш, турларини қўйлатириш вазифаси турбди. Ўзик-оқат маҳсулотларининг кўп қисми қилич-қилич бўлақларга ажратиб таёйладини, қорозга ўраб қўйилиши керак. Сотиладиган маҳсулотларини яқин беааш зарур. Бу жиҳатдан, Ўзбекистон маҳсулотини Ватанимизга ва чет аладрдаги энг яқин мамуунлар даражасида бўлиши керак. Боладор ва парҳиздагилар учун маҳсулот ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор бериш лозим.

Савдо миинистри ва унинг жойлардаги органлари гўшт, гўшт ярим фабрикалари, қолбас, сўт маҳсулотини сингари тез бузилдиган маҳсулотларни қабул қилиш ва сотишга жиддий орқалда қолмақлар. Ўзик-оқат қорхоналари ва савдо тармоқларини сунъий совуқ ҳосил қиладиган установкалар билан жиҳозлашга жиддий киришиш керак.

Маҳаллий ва кооператив саноати халқ истеъмолчи товарлари ишлаб чиқаришни қўйлатиришда қатта роль ўйнайди. Саноатнинг бу тармоғини ривожлантиришга 330 миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфлаш кўзда тутилди. Республика маҳаллий ва кооператив саноатининг яли маҳсулот ишлаб чиқариши 1965 йилда 1958 йилдагидан бир ярим барабар бўлди. Маҳаллий бинокорлик материаллари, рўзгор ва ҳўжаллиқ буюмлари ҳамда бошқа кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш янада ривожланди. Ҳар областа маийиш хизмат кўрсатилган ўнлаш ортик комбинат қурилди.

Етти йилликда Наманган, Марғилон, Ленинск, Беговот, Урганч ва Нукус шаҳарларида 6 та нон заводи қуриш мўлажалланди.

Маҳаллий ва кооператив саноати раҳбарларининг эътиборини ўзбек миллий бадийи хунармандчилигини тиклаш ва янада ривожлантиришга қаратиш лозим. Бизда бали жойларда ала шу жуза муҳим ва қерали соҳани унутиб қўйганлар. Бунинг натижасида ёғоч нақдорлиги ва ўймакорлиги, меҳнарат, заргарлик ва бадийи кўюлчилик сингари халқ санъати турлари секин-аста йўқолиб бормоқда, бу соҳаларда халқ усталари эса тобора камайиб кетмоқда. Бу ишни кескин тарзда ахшилаб олиш зарур.

ҚИШЛОҚ ҲўЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНИШИ

Ўртоқлар! Бу етти йилликда Ўзбекистон қишлоқ ҳўжаллигини ривожлантиришда олга томон яна қатта қадам қўйди. Қишлоқ ҳўжаллигини яли маҳсулотини 1956 йилда таққотловчи нарҳлар билан хисоблаганда 1957 йилда 15,6 миллиард сўми ташкил қилган бўлса, 1965 йилда 24,9 миллиард сўми ташкил қилади, ёки 60 процент бўлади.

Пахта етиштиришнинг 1957 йилда халққатлаш таёйладиган 2 миллион 740 миң тоннадан 3 миллион 600 миң — 3 миллион 800 миң тоннага етказиш мўлажалланди.

Ҳўш, пахта етиштиришнинг қандай манбалар хисобига қўйлатирилади?

Биринчидан, ҳеч бир истесносиз ҳамма қолхозларда ва совхозларда ҳосилдорлик кескин равишда оширилди.

1958 йилда республикада сугорилган ерларда ўрта ҳисобга ҳар бир гектардан 22 центнердан ҳосил олган бўлса, биз бундан бунча ўрта ҳисобга ҳар гектардан олданидиган ҳосилни қамда 25-26 центнерга етказишимиз керак. Бунинг натижасида шу ерлардан йилга қўшимча равишда тахминан 500-600 миң тонна пахта олишга муваффақ бўламаз.

Ҳар бир гектардан олданид

Ўртоқ С. К. КАМОЛОВ докладынинг давоми

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Республиканинг тарихий-жанубий районларида (Бухоро, Қашқадарро ва Сурхондарро областларида) катта ер массивларини суғориш мумкин; бу масалани аҳолида кўриб чиқиш керак. Бу районлардаги табиий ва иқлим шартларининг кулайлиги, Амударё сувидан янада кенг миқёда фойдаланиш мумкинлиги ва табиий табиғат шартлари йўли билан арзон электр қуввати ҳосил қилиш мумкинлиги шу ерларни ушбу етти йилликнинг ўзидоқ ўзлаштиришга киришишга имкон беради.

Янгидан ўзлаштириладиган ерларни экинзорларга айлантириш 1965 йилга бориб қўшимча равишда яна 400-450 миң тонна чаман пахта олишга имкон беради.

Бироқ, янги ерларни экинзорларга айлантиришнинг қонидарез бажарилолмади. «Ферганаводстрой» трести 1958 йил планига 13 миң гектар ўрнига ҳақиқатда 11 миң гектарга етар-етмас ерни ўзлаштириш учун тайёрлади. Гидротехника иншоотлари қуриш ишларининг суръати ҳам паст.

«Павлогоднострой» капитал қурилиш ишлари учун ўзига берилган ҳамма маблағлардан фойдаланишни таъминлашда ва 10 миң гектар янги ерни ўзлаштиришга тайёрлаш ишларини чўшиб юборди.

Биз сув ҳўжалик-қурилиш ташкилотларининг ишларини мунтазам контрол қилиб туришимиз, уларга зарур ёрдам кўрсатишимиз ва янги ерларни ўзлаштиришнинг қанчалар ҳеч сўзсиз бажарилиши ҳамда шу ерларнинг экинзорларга айлантирилиши учун уларнинг раҳбарларига нисбатан талабчанлигини оширишимиз керак.

Пахтачиларнинг комплекс механизациялашнинг тугаллаш Ўзбекистон партия ташкилотининг шу етти йилликдаги муҳим вазифасидир.

Топшоқ, Гўракўргон, Ленин ва бошқа шўлар каби бир қанча районлар ҳамда кўпгина колхозлар катта-катта майдонларда гўза қатор оралинган юқори сифатли қўлчиларни қилиш дорасини кенгайтириш йўли билан кетмон чопини ўтказишнинг воз кечдилар ва бунинг ўрнига улардаги бегана ўтларни ўқоқ қилиш билан қайта-қайтадан бўлиб қоладилар. Бу усулни кўзлаштириш натижасида ҳосил қўлайди, пахта етиштириш учун сарф бўладиган меҳнат эса анча камайди. Фақат Ленин райониинг ўзидангина 1958 йилда гўза қатор оралинган кенг равишда кетмонсиз ишлаш йўли билан 1 миллион меҳнат куни тежалди.

Кетмон чопининг улардаги бегана ўтларни ўқоқ қилиш билан алмаштиришимиз мумкин, шу билан бирга бегана ўтларда қарин қимёвий усуллар билан қуришнинг ҳисобига гўза қатор оралинган ишларда кўл меҳнатидан воз кечиш учун ҳам бизда ҳамма имкониятлар бор. Бунинг учун 1959 йилнинг ўзидоқ янги ташкилотлар бу муҳим проблемани тўла ишлаб чиқишлари ва шу тарихда зарур тегиб-қилиш ишлаб чиқаришни тез ташкил этиш ҳамда колхозлар ва совхозларни тегиб-қилиш билан етарли миқдорда таъминлашни йўлга қўйиш керак.

Гўза қатор оралинган ишларни яқин 2-3 йил ичида тамомлаб механизациялаштиришни ва нахталықда кетмондан бутунлай воз кечиниши энг муҳим ва биринчи навбатдаги вазифа-лардан бири деб ҳисоблашимиз.

Пахта ҳосилини териб олишни механизациялаш пахтачиларга ҳал қилишни керак бўлган энг асосий ва энг мураккаб проблемалар. Пахта терини механизациялаштирмадан териб, пахтачиликка меҳнат унумдорлигини жиддий равишда ошириб бўлмади, республикамизда қишлоқ ҳўжалигининг бу асосий тармоғини бундан бўён муваффақиятли равишда ривож-ландириб бўлмади. Бунинг тушуниб олиш пайти келди.

Пахтачиларнинг Москвада бўлиб ўтган Бутуниттифок кенгашида ўртоқ Н. С. Хрушчев бизнинг ишимизни жуذا тўғри ва кескин танқид қилганлиги эсинизда бўлса керак. КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми пахта терини техника-сини кенг қўланишни катта есиёйи ва халқ ҳўжалик аҳамия-ти борлигига бизнинг эътиборимизни яна бир марта жаъоб қилди.

Бироқ, шу нарсани тўпна-тўғри айтиш керакки, пахта терини техникасига аҳамият бермаслик ва бу соҳадagi қўлоқ-лиқни биз ўтган йил ҳам охиригача тугата олмадик. Бунинг натижасида 250 миң тонна ўрнига атиги 65 миң тоннага яқин пахта машинада терилди.

Ваҳодани, пахта терини машиналардан ахши фойдала-нишининг ўнлаб ва юзлаб намуналари борлигини сиз билан биз ўз кўзимиз билан кўрганмиз.

Афсуски, бизда халқ машинада пахта терини планининг ба-жарилиши қўланилиши учун машина ёмон деб, айбни машинага тўйнаш одат тусига кириб қолган. Бундай гапларга хотима бериш керак, ўртоқлар. Бизлар, аввало раҳбар ходимлар пахта терини механизациялаш тўғрисида партия берган дирек-тиваларни бажаришга чинакам киришадиган пайтимиз келди. Республика колхоз ва совхозлари терини масъули бопланган вақтда 6 миң пахта терини машинасига эга бўлиши ҳисобга оласа, 1959 йилда биз 300 миң тонна пахтани машинада тереоламиз.

Очилаган пахтани кўп марта-лаб терилган 3-4 марта те-ринига ўттиш тўғри эканлигини кўпгина колхозлар ва совхоз-ларнинг 1958 йилдаги тажрибаси тасдиқлаб берди. Бунинг натижасида ҳосилнинг ахши етилиши учун шариот вужудга келтирилди, ҳам пахта терини натижасида пахтанинг ноубу бў-лишига йўл қўйилмади ва термчиларнинг ҳамда терим маши-наларининг юқори унумли ишлаш учун илп майдони таъмин-ланди.

Агар биз пахта терини машиналарнинг ахши ва юқори унумли ишлашини истар эканмиз, пахта теринини шундай тар-тибда ўзлаштиришимиз керак, чунки пахтачиларнинг камида 50-60 проценти етилган ва очилган даладларига машиналар ахши ишлаб олади. Терини маъну шу тариха ташкил этиш пахтани кўлада терилган ҳам меҳнат унумдорлигини анча оши-ришимизга ва пахта тайёрлашнинг тез суръатлар билан ўткази-шимизга имкон беради.

Пахта терини механизациялашни 1965 йилда камида 50 процентига етказиш мўлжалланди. Бунинг учун бошқа пахта-кор республикаларини ҳам ҳисобга олганда 35-36 миң тонна янги терим машиналари ишлаб чиқарилишни зарур. Бироқ, Иттифок-нинг планлаштирувчи органлари фақат 28 миң тонна терим маши-насл ишлаб чиқаришни мўлжалламоқдалар. Бизнинг фикримизча, бундай маълумоти ишлаб чиқаришнинг планда белги-ланган мўлжалга қайтадан кўриб чиқишимиз лозим. Суғориладиган деҳқончиликимизни ер қавлайдиган ва текислайдиган техника билан таъминлаш масаласини ҳам ҳал қилиш зарур.

Ўртоқлар! 1959 йилда комплекс механизациялашнинг янада жорий қилиш ишида олға томон яна ҳам катта қадам қўйишим-из, бунинг учун пахтачиликка меҳнат унумдорлигини камида 20-25 процент оширишимиз зарур.

Сувик ёмғир қилиб ёғириладиган аппаратларни, сув ўткази-ладиган қурувларни ва сифонларни ишлаш йўли билан гўза суғоришни кенг равишда механизациялаштиришимиз лозим, колхозлар ва совхозлар чинағида арклардан ва мелiorатив тар-моқларини тозалаш, ишларини ҳамда пахтачиликка меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни ҳам кенг равишда механизация-лаштириш керак. Трактор-далачилик бригадаларининг илп тажрибаларини кенг йили, ишнинг тарихи айтишнинг маъну шу янги прогрессив формасига дадиллик билан ўттиш бу вазифа-ни бажаришда жуذا катта аҳамиятга эга бўлади.

1957 йилда республикада фақат учта трактор-далачилик бригадаси бор эди, 1958 йилда бундай бригадаларнинг сони 1636 тага етди. Бу бригадаларнинг илп йиллари улар техника-дан ахши фойдаланганлигини, ишларни механизация-лаштириш даражасини анча оширганлигини ҳамда кам меҳнат ва маблағ сарфлаб мўл ҳосил олинганлигини кўрсати-ди. Ҳозирги вақтда республикада ҳар бир центнер пахтани етиштиришга 8 одам куни сарфланмоқда. Механизациянинг кенг жорий қилиш илгор колхозларда ва трактор-далачилик бригадаларида ҳар бир центнер пахтани етиштиришга 3-4 меҳ-нат куни сарфланмоқда бўлиб қолади.

Вазифа шуки, республиканинг Кенжаев, Тўпоқ, Абдусамат-ова ва бошқа механизаторлари бошлаб берган бу жойиб ҳара-катини кенг ривожлантириш керак.

Илимий-техники ташкилотларимиз, республиканинг кон-структорлик бюралари марказий шаҳарларнинг ва Совет Итти-фокдаги бошқа республикаларнинг олимлари ва конструктор-лари билан биргаликда ишлаб машиналарни ўзлар осма-лаштириш тилидаги тағин ҳам мукамал чопиқ тракторини ва яна-да тақомиллаштирилаган пахта терини машинасини яқин йиллар ичида яратиб беришлари лозим.

Комплекс механизациялашнинг тугаллаш соҳасида мўлжал-ланган програманинг амалга оширилиши гўза парваршига

ва ҳар бир гектар ердаги пахтани териб олишга сарфланма-дан меҳнати 1965 йилга қадар 140-150 одам кунидан 60 одам кунига тушириши, 1 центнер пахтани етиштиришга сарф бўладиган меҳнати камайтириб 16-20 соатга туширишга имкон беради.

Биз пахта селекциясини катта камчиликларни йўқотиши-миз керак. Пахтасти тез очиладиган, вилт касаллиқларига бар-дош бера оладиган, республиканинг турли табиий-иқлим зона-ларига мосланган ва сарҳосда пахта сортлари ҳали бизда кам. Шунингдек ҳосили маънулада териб олишга мосланган, пахта сортлари ҳам ҳали бизда йўқ. Бундай сортларни жорий қилиш ҳосилдорлигини анча ошириши таъминлаган бўлур эди.

Пахта уруғчилиги ҳам жуذا қонқараси аҳволда қўлиб келмоқда, эканлигини чинағида кўп миқдорда ортиқча сарф-лаб юборишга йўл қўйилмоқда. Энг ахши репродукциялардан олинган, халиборанган ва сараланган уруғлик янгиликлар экши-га яқин йилларда ўтиш чораларини кўриш керак.

Экинликнинг чинағидаги ҳаммасини машина ёрдами билан ҳам шунингдек қимёвий усуллар билан ҳам туксизлаштириш керак. Бу, яқин йилларда ҳамма жойда гўзаларинг белги-ланган қилинишда бўлишни таъминлайдиган қилиб чинг элмишга ўтишга имкон беради. Бу тадбирни амалга ошириш натижаси-да 100 миң тоннадан кўпроқ чинг тежалани.

Ўртоқлар! КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми-да гўшт, сўт, жун ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштиришни янада кўпайтириш масалаларига катта эътибор берилди. Ҳамма турдаги чорва молларинг ва паррандаларнинг сонини анча кўпайтириш, уларнинг маҳсулдорлигини янада ошириш шу етти йилликда чорвачиликни ривожлантириш со-ҳасида асосий вазифа қилиб қўйилди.

Биз 1965 йилда гўшт етиштиришни 1957 йилдаги қараганда 2,1 баравар кўпайтиришимиз, сўт етиштиришни 1,7 баравар кўпайтиришимиз, жун етиштиришни 1,5 баравар кўпайтиришимиз, қоракўл тери етиштиришни 1,3 баравар кў-пайтиришимиз лозим.

Чорвачилик маҳсулотини етиштиришни бунчалик кўпайти-ришни таъминламоқ учун чорва сонини, айнакса сигирларни анча кўпайтиришимиз, яроқли ерларнинг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда 1958 йилдаги 3,2 та чорва мол ўрнига камида 5 беш чорва мол боқадиган бўлишимиз ва чўчқачиликни янада ривожлантиришимиз керак.

Чорва молларинг қисир қилишини яқин бир-икки йил ичида тугатишни ҳамда бўзоқлар, қўзлар, чўчка болала-рини боқиб семиртириш ишларини кескин равишда яхшилаш-ни назарда тутиб, колхозларда ва совхозларда молларни ур-чиғиб кўпайтиришни тартибга солиш зарур.

Аввало Қорақўлгетон АССРда, Ташкент, Хорама, Бухоро, Самарқанд областларида ва Фарғона водисиди паррандали-лиқни ва айнакса сув паррандаларини кўпайтириш шунингдек чўчқачиликни ривожлантириш соҳасидаги жуذا катта иқтисод-ий фойдаланишимиз лозим. Бу бир неча миллион беш ўр-дақ боқимизга ва юқори сифатли арзон гўшт олинмишга имкон беради.

Яроқли ерларнинг ҳар юз гектарига ҳисоблаганда ҳозирги вақтда 6 центнер ўрнига камида 11 центнерга етказиб гўшт етиштиришга имкон берадиган бошқа чораларни ҳам амалга ошириш керак.

Сўт етиштиришни кўпайтироқ учун поллардаги сигирлар-нинг сонини кўпайтириш, муҳими эса сигирларни тўйдириб боқиб йўли билан, шунингдек сигирларнинг зотини яхшилаш йўли билан илп олиб бериш лозим.

Партия, совет ва қишлоқ ҳўжалик органлари колхозчилар, ишчилар ва совхоз хизматчилари қўлида бўлган чорва мол-ларинг сонини устивадаги нормаларга мувофиқлаштириб, бу ишнинг яқин вақт ичида тартибга солишлари ҳамда мамлакат-нинг илгор колхозлари ва совхозларининг тажрибалари асоси-да колхозчилар ва совхоз ишчиларини қўлидаги чорва мол-ларини сотиб олишни ташкил этишлари, колхозчиларни, совхоз ишчилари ва хизматчиларини эса жамоат ҳўжалигига етишти-рилаган чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлаб тураришлари зарур.

Ем-хонак баъсини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш чорвачиликни муваффақиятли ривожлантириш ва унинг маҳ-сулотини кўпайтириш ишида ҳал қилувчи аҳамиятга эга бў-лади. Етти йил ичида суғориладиган ерларда беда ва маккажў-ҳони ва жўҳори экилдиган майдони 700 миң гектарга кенгайтириш ва бу экилларнинг ҳосилдорлигини анча оши-риш кўзда тутишимиз лозим.

Бундан ташқари, шартан суғориладиган ва замкикор ер-ларда бошқа озуқа экиллари экинчи ҳам кенгайтиришимиз, камида 6 миллион гектар янги ялловларни сув билан таъмин-лашни ва ўзлаштиришимиз, шунингдек асосан чинг ишла-хаси, куяжар, гўзлон, ланқоқ кукунини ва бошқалардан кенг фойдаланиш йўли билан комбиқор ишлаб чиқаришни кенг миқдорда ташкил қилишимиз керак.

Шу етти йилликда гидролик заводлари ҳузурида гўзлон ва қаминдан оқсил, витаминдан озуқалар ишлаб чиқариладиган неҳлар қуриш кўзда тутилади.

Чорвачилик соҳасидаги маъну шу вазифаларни ҳал этиш учун партия, совет ва қишлоқ ҳўжалик органлари қишлоқ ҳў-жалигининг бу муҳим тармоғига раҳбарлик сависини анча оширишлари, чорвачилик фермаларини раҳбар кадрлар ва му-таассислар билан мустаҳкамлашлари, чорваларга раҳм-хўр-лик ва эътиборни кўчатиришлари керак.

Ўртоқлар! Шу етти йилликда пахта етиштиришни кўпайти-риш билан бир қаторда қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришимиз бошқа тармоқларини ҳам янада ривожлантириш кўзда тутилади. Етти йиллик план лойиҳасида дол етиштиришни 1,7 баравар кўпайтириш мўлжалланди. Дон етиштиришни асосан макка-жўҳори ва оқжўҳори экинчи кенгайтириш ҳамда уларнинг ҳосилдорлигини ошириш йўли билан кўпайтириш кўзга ту-тилади.

Пилла етиштириш 1965 йилда 1,6 баравар кўпайтири-лади, демак бутун Совет Иттифокда етиштириладиган пилла-нинг 45-50 проценти Ўзбекистон берадиган бўлиб қолади.

Бунинг учун етти йилликнинг биринчи йилидаги тўзтор-ларни яхшилаш ва кенгайтириш, кўрт боқадиган маҳсус жой-лар қуриш ҳамда республика колхоз ва совхозларида бутун пиллачилик ишини кескин равишда яхшилаш соҳасида катта иш қилиш керак.

Қаноп ва жут етиштириш 1965 йилда 1957 йилдаги нисбатан 18 миң тонна ёки 1,2 баравар, тамаки етиштириш 1,6 миң тонна ёки 1,5 баравар кўпайди.

1965 йилда 1957 йилдаги нисбатан сабабот етиштириш-нинг 550,4 миң тонна миқдорда, картошка етиштиришини 317,6 миң тонна ёки 3 баравар кўпайтириш мўлжалланди.

Бу билан биз аҳолининг сабабот ва картошкага бўлган аҳтиселарини тўла равишда қондирадиган бўлиб қоламиз. Ташкент атрофида иختисослаштирилган катта сабабот-сўтчи-лик совхозлари ташкил этилади.

Богдорчилик ва узумчилик янада ривожлантирилади. Майда тарқоқ бог ва тоқорларни барлаштириш, бу боглар-даги меваларнинг соти ва нави яхшилаш, бетадирб ўткази-ладиган боглар ўрнида механизациядан кенг фойдаланишга им-кон берадиган янги батариб боглар вужудга келтириш йўли билан 1959-1965 йилларда мавжуз боглар ва тоқорлар тўла равишда реконструкция қилинади.

Етти йил ичида иختисослаштирилган ҳўжалиқларда катта-катта боглар ва тоқорлар вужудга келтирилади.

Етти йил ичида богларнинг ҳар гектаридан олинмадиган ҳо-силнинг 35 центнердан 80 центнерга, ҳар бир гектар тоқор-дан олинмадиган ҳосили эса 37 центнердан 100 центнерга етказиш кўзда тутилади.

Ўзбекистон ҳаҳонда энг ахши қўруқ мевалар ва узумлар етиштириш билан мон чинаған Ҳақадир. Биз Ўзбекистоннинг бу соҳадagi шўҳратини янада тиклаб олишимиз керак.

Суғориладиган деҳқончиликнинг асосий районларида боглар ва тоқорларни кўпайтиришдан ташқари тоғлик ва тоғ этакла-ридаги районларда бўлган ерларнинг анча қисмини тоқорлар ва боглар қилиш учун фойдаланмоқчимиз.

Ташкент, Самарқанд, Қашқадарро, Сурхондарро областлари ва Фарғона водисиди 19 район маҳсус бог-узумзор районида ай-лантирилади. Мева-узум маҳсулотининг 35-40 проценти шу районларда етиштириладиган бўлади.

1965 йилга бориб ҳўи мева етиштириш 500-550 миң тон-нага етказилди ёки 2,3 баравар кўпайтирилади, узум етиш-тириш 3,4 баравар кўпайтирилади. Аҳоли жон бошига ҳисоб-лаганда етиштириладиган мева ва узумнинг миқдори 31 кило-граммдан 124 килограммга етказилди.

Ўртоқлар! Эндиги етти йилликда қишлоқ ҳўжалигининг мод-дий-техника базаси янада ривожлантирилади. 1959-1965 йилларда давлат томонидан қишлоқ ҳўжалигига 7,2 миллиард сўм капитал маблағ ёки 1928 йилдан то 1953 йилга қадар ўт-ган 25 йил ичида сарфланганга қараганда 1,5 баравар кўп маблағ сарфланган.

Бундан ташқари, дастлабки ҳисобларга қараганда 1959-1965 йилларда колхозлар ишлаб чиқариш, маданий-маъий объектлари қуришга, қишлоқларни обод қилишга, электрлашти-ришга, сув ҳўжалик қурилиши ва йўл қурилишига 10-12 мил-лиард сўм ва техника сотиб олишга 2,8-3,8 миллиард сўм сарфлайдилар. Шундай қилиб республика қишлоқ ҳўжалигига давлат ва колхозлар томонидан ҳаммаси бўлиб 20-23 миллиард сўм капитал маблағ сарфланган.

Қишлоқ ҳўжалиги ялпи маҳсулотининг ўсиши етти йил ичида 30-35 миллиард сўмин ташкил қилиши ҳисобга олинма-диган бўлса етти йил ичида давлат ва колхозлар томонидан сарфланмадиган капитал маблағлар бир ярим марта кўп фойда бериб ўнган қоплайди.

Колхозлар, совхозлар ва қишлоқ ҳўжалик қуришнинг ташки-лотлари (15 от кучига айлантириш ҳисоблаганда) 80 миңга яқин трактор, 19 миң трактор қулайтватори, 20-25 миң пахта терини машинаси, 10 миң гўзопол юлиш машинаси, 24 миң юк автомобили, 1,5 миңга яқин экскаватор ва бошқа қишлоқ ҳўжалик техникаси бериш кўзда тутилади.

Қишлоқ ҳўжалигини электрлаштириш ишлари 1959-1965 йилларда кенг ажв олади. Ҳамма колхозларни, совхозларни ва ремонт-трактор станцияларини етти йилликнинг охиригача электрлаштириш ишлари асосан тугалланди.

Шу етти йилликда совхоз ишлаб чиқариши фойда ривожлан-тирилди. Янги суғориладиган ерларда 30 та катта пахтачилик совхози ташкил этиш мўлжалланди. Бундан ташқари Ташкент атрофида сабабот-сўтчилик совхозлари ташкил этилади, шунингдек республиканинг бошқа областларида чорвачилик, боғ-узумчилик совхозлари ташкил этилади.

Совхозларда 1965 йилда 1956 йилдаги нисбатан энг му-ҳим қишлоқ ҳўжалик эканларидан:

Пахта етиштириш 526,4 миң тонна миқдорда ёки 2,2 ба-равар,
Гўшт етиштириш 49,5 миң тонна миқдорда ёки 2,7 ба-равар,
Сўт етиштириш 124,8 миң тонна миқдорда ёки 3,3 ба-равар,
Жун етиштириш 636 тонна ёки 2,5 баравар,
Қоракўл тери етиштириш 464,9 миң тона миқдорда ёки 1,9 баравар кўпайтирилди.

Пилла етиштириш 2300 тоннага етказилди.

Шу билан бирга эътироф қилиш керакки, республика сов-хозларининг 1958 йилдаги илп натижалари қонқарасиз бўли-ди.

Совхозлар пахта тайёрлаш планини 93,7 процент бажари-лар, ҳолос. Пахтакор 95 совхоздан фақат 35 таси планни ба-жари, 1958 йилда пахта ҳосилдорлигини кўп совхозларда колхоз-ларга қараганда кам бўли. Умуман республикада совхозлар ҳар бир гектардан 15,8 центнердан ёки колхозларга қараганда 7,8 центнер кам пахта олдилар.

Гари совхозлар давлатга гўшт, сўт, қоракўл тери ва бош-қа қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари топириш планларини ба-жарган бўлсалар ҳам лекин қишлоқ ҳўжалигига яроқли ҳар юз гектар ерга ҳисоблаганда улар ҳали ҳам жуذا кам маҳсулот етиштирмоқдалар.

Биз совхозларни ташкилий-ҳўжалик жиҳатидан му-стаҳкамлаш соҳасида катта ишлар қилишимиз керак. Партия ташкилотлари совхозларнинг ишларига эътиборни кўчатириш-лари, уларни малакали кадрлар билан мустаҳкамлашлари ва ҳамма совхозларни рентабел ҳўжалиқларга айлантироқ учун барча зарур чораларни кўришлари лозим.

Ўртоқлар! Колхозларда меҳнати нормалашини ва меҳнатга ҳақ тўлашни ташкил этишлари, уларнинг молия ҳўжалигига катта камчиликларни тугатиш, меҳнатга ҳақ тўлашнинг прогрессив формаларини жорий қилиш керак.

Дастлабки ҳисобларга қараганда колхозлар 1958 йилда бў-лимас фонга 2 миллиард сўмга яқин пул ажратдилар. Бу пуллардан жамоат ҳўжалигини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш учун тўла фойдаланиш мақсидида бу маблағларни ишлатишни тўғри планлаштириш ишида колхозларга ёрдам бериш керак.

Кейинги вақтларда республика колхозларига меҳнати таш-кил этилиши, нормалашини, ҳисобга олишни ва меҳнат-га ҳақ тўлашни яхшилаш соҳасида бирмунча илп қилинди, қў-шимча тўланадиган ҳақ ялпи маҳсулотнинг миқдорига боғлиқ қилиб қўйилди, баъзи колхозлар ҳўжалик ҳисобига ўтилар ва меҳнатга тўридан-тўғри пул тўлайдиган бўлилар.

Шу билан бирга колхоз ишлаб чиқаришини ривожланти-ришда катта ўзгаришлар бўй берганлигиди, механизациялаш даражаси ошганлигига қарамай, кўп колхозлар илп нормаларини ва ҳар бир ишга белгиланган баҳони бир қанча йиллардан бери ўзгаришларни йўқ, эскириб қолган, 1948 йилда тасвир қи-лингач намунавий нормалар ва баҳолардан ҳали ҳам фойдала-ниб келмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси меҳнат кунларини ортин-ка сарфлашга ва маҳсулот танларини қимматга туширишга олиб келмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленумида жуذا тўғри кўрсатиб ўтилгандек, меҳнатга меҳнат кунлари билан ҳисоблаб баҳо беришнинг ўларча йилдан бери қўланиб келин-ган тартиби у ёки бу дехқончилик маҳсулотини етиштиришга сарфлаган меҳнати боғи-чи равишда акс этирмоқда. Илп чунки, кўп қилдиган нормани бажарганини учун бир колхозга 1,5 меҳнат куни иккинчи колхозга 2 меҳнат куни баълса, унчинчи колхозга 3 меҳнат куни баълади. Шу сабабли меҳнатга баҳо бери-ш ва ҳақ тўлашнинг янги, янада прогрессив нормаларига ҳи-ма жойла ўтиш зарур.

Андижон районидида ва бошқа бир қанча районлардаги кол-хозларда меҳнатга қатъий баҳо билан бевосита пул тўлашга ўтилади. Бундай тартибга ўтиш, шўбасиз, катта тайёргарлик ишлари қуришни талаб қилса ҳам, бу тартиб колхозчиларга жу-да тўшунарли бўлиб, ўзлари қанча пул ишлаганлиқларини аниқ кўрсатиб туради ва меҳнат нитиозини мустаҳкамлашга, колхозчиларнинг меҳнат унумдорлигини оширишдан моддий ман-фаатдор бўлишларини кўчатиришга ёрдам беради.

Меҳнатга бевосита пул тўлашга ўтган колхозларнинг тажрибаларини кенг йилишимиз зарур.

1958 йилда 170 дад кўп колхоз ички ҳўжалик ҳисобига ўтди. Бу колхозларда ҳар бир колхозчи энг кам меҳнат ва маб-лағ сарфлаб кўп маҳсулот етиштириб берганини учун моддий жиҳатдан рағбатлантирилади, бу билан колхозчиларнинг мўл ҳосил олиш учун моддий манфаатдор бўлишларига эришилди.

Қишлоқ ҳўжалик министрлиги, область ва районларнинг партия ва совет ташкилотлари бу яхши тадбирларни колхоз ишлаб чиқаришига кенг жорий қилишлари керак.

Бизнинг республикамизда колхоз раисларининг ва бош-қа раҳбар ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш соҳасида сира нормал бўлмаган аҳвол вужудга келди. Кўп раислар ва уларнинг ўринбосарлари, агрономлар, зоотехниклар, бухгалтер-лар колхозчиларнинг ўз меҳнатига олаётган ҳақига қараганда 10 ва ўндан ортиқ марта кўп ҳақ олмақдаларки, бундай қи-лиш бутунлай ўринсиздир.

Лекин бизнинг фикримизча, колхоз раисларининг ва бошқа раҳбар ходимларининг меҳнатига тўланадиган ҳақ колхозчилар-нинг меҳнатига тўланадиган ҳаққа нисбатан 2-3 баравардан ортиқ бўлмаслиги, ишлаб чиқарин ҳажми тахминан баравар бўлган совхозлар директорларининг ва бошқа раҳбар ходим-ларининг олганин илп ҳақи даражасида бўлиши лозим.

Колхозларда ҳисобот сайлов. Йилгилилари ўтказилмадан ҳозирги вақтда йиллик ҳисоботлар тасдиқлашиб, даромадлар тақсимланаётганида шу масалаларнинг ҳаммасини ҳал қилиб олиш лозим.

Ўртоқлар! 1959 йилда колхоз маҳсулотининг қисимини янада ривожлантириш кўзда тутилади. Бунинг учун бошқа пахта-кор республикаларини ҳам ҳисобга олганда 35-36 миң тонна янги терим машиналари ишлаб чиқарилишни зарур. Бироқ, Иттифок-нинг планлаштирувчи органлари фақат 28 миң тонна терим маши-насл ишлаб чиқаришни мўлжалламоқдалар. Бизнинг фикримизча, бундай маълумоти ишлаб чиқаришнинг планда белги-ланган мўлжалга қайтадан кўриб чиқишимиз лозим. Суғориладиган деҳқончиликимизни ер қавлайдиган ва текислайдиган техника билан таъминлаш масаласини ҳам ҳал қилиш зарур.

Ўртоқлар! 1959 йилда комплекс механизациялашнинг янада жорий қилиш ишида олға томон яна ҳам катта қадам қўйишим-из, бунинг учун пахтачиликка меҳнат унумдорлигини камида 20-25 процент оширишимиз зарур.

Сувик ёмғир қилиб ёғириладиган аппаратларни, сув ўткази-ладиган қурувларни ва сифонларни ишлаш йўли билан гўза суғоришни кенг равишда механизациялаштиришимиз лозим, колхозлар ва совхозлар чинағида арклардан ва мелiorатив тар-моқларини тозалаш, ишларини ҳамда пахтачиликка меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни ҳам кенг равишда механизация-лаштириш керак. Трактор-далачилик бригадаларининг илп тажрибаларини кенг йили, ишнинг тарихи айтишнинг маъну шу янги прогрессив формасига дадиллик билан ўттиш бу вазифа-ни бажаришда жуذا катта аҳамиятга эга бўлади.

1957 йилда республикада фақат учта трактор-далачилик бригадаси бор эди, 1958 йилда бундай бригадаларнинг сони 1636 тага етди. Бу бригадаларнинг илп йиллари улар техника-дан ахши фойдаланганлигини, ишларни механизация-лаштириш даражасини анча оширганлигини ҳамда кам меҳнат ва маблағ сарфлаб мўл ҳосил олинганлигини кўрсати-ди. Ҳозирги вақтда республикада ҳар бир центнер пахтани етиштиришга 8 одам куни сарфланмоқда. Механизациянинг кенг жорий қилиш илгор колхозларда ва трактор-далачилик бригадаларида ҳар бир центнер пахтани етиштиришга 3-4 меҳ-нат куни сарфланмоқда бўлиб қолади.

Вазифа шуки, республиканинг Кенжаев, Тўпоқ, Абдусамат-ова ва бошқа механизаторлари бошлаб берган бу жойиб ҳара-катини кенг ривожлантириш керак.

Илимий-техники ташкилотларимиз, республиканинг кон-структорлик бюралари марказий шаҳарларнинг ва Совет Итти-фокдаги бошқа республикаларнинг олимлари ва конструктор-лари билан биргаликда ишлаб машиналарни ўзлар осма-лаштириш тилидаги тағин ҳам мукамал чопиқ тракторини ва яна-да тақомиллаштирилаган пахта терини машинасини яқин йиллар ичида яратиб беришлари лозим.

Комплекс механизациялашнинг тугаллаш соҳасида мўлжал-ланган програманинг амалга оширилиши гўза парваршига

TRANSPORT VA ALOQANING RIVOJLANISHI

Ўртоқлар! 1959-1965 йилларда транспорт ва алоқа жуذا ривожланди. Темир йўл транспортининг юк обороти Ўзбекисто-нда юк ташинда 38 процент, пассажирлар ташинда 28 про-цент кўпайди. Юк ҳўжатиш 55 процент ошди.

Ташкент темир йўлининг поезд юргизиш ва юк ташини қў-билитини ошириш учун йўлаган ҳамма юкларни тельовозга ташинга, бир қанча шаҳар атрофидаги участкаларда эса электр-ов

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ XIV СЪЕЗДИ

Ўртоқ С. К. КАМОЛОВ докладынинг давоми

(БОШИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

Иккинчидан, янги корхоналарни лойиҳалаш вақтида энг янги техникани, автоматлаштириш ва механизациялаштиришни, юксак техника-иқтисодий кўрсаткичларни ҳисобга олишни, орттиқчаларга йўл қўймаслик керак; лойиҳалаш ташкилотларини мустақамлаш, уларни давлат бюджетидан сепкин-аста хўжалик ҳисобига ўтказиш лозим; лойиҳа ҳужжатлари қурлиш ишларининг бошланишидан анча илгари тайёрланишига эришиш зарур;

Учинчидан, қурлишни янада кенроқ индустриалаштириш, бинокорлик материаллари саноати ва қурлиш ташкилотларининг базасини ривожлантириш, бунда уни ажратилган маблағлардан самарали фойдаланиш ҳисобига капиталга ишлаб чиқариш зарур ўстиришига эришиш керак;

Тўртинчидан, малакали бинокор ишчиларини ва инженер-техник ходимларни кунг билан тарбиялаб етиштириш, ишчи эътиборини қўнимсизлигини тугатиш; қурлиш ташкилотларини таърибли, яхши тайёрлаган, ишнинг қўлини биладиган раҳбар кадрлар билан мустаҳкамлаш керак.

Шунинг ҳам назарда тутиш керакки, янги йиллар ичда колхозларнинг бўлимас фондларининг янада ўсиши натижасида колхозларга ишлаб чиқариш алоқалари суғориши ва Медиаоратини ишловлари, электр станцияларини, йўллари, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш корхоналарини биргаликда қуриш йўли билан кенгай боради.

Буларнинг ҳаммаси ҳозирда колхозларнинг ўзла маҳаллий бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни кескин қўлайтириши, бу соҳадаги йўналиш ва қўлайлиқни қатъий тугатиши талаб қилади.

Халқ хўжалиги кенгашлари, министрликлар, бошқармалар, партия ва совет органлари капитал қурилиш билан кун сайин шугуландишлари, қурлиш билан ва бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришга корхоналарнинг раҳбарларига кўпроқ талабчанлик қилишлари, уларга конкрет ёрдам беришлари зарур.

ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИНИНГ ҲАҚИ

Ўртоқлар! Шу етти йилликда меҳнатқашлар оммаси фаровонлигини жуда ўстириш кўзда тутилди. Ўзбекистон аҳолисининг истеъмол фонди 60-63 процент қўлайди. Бир ишловчига ҳисоблаганда ишчилар ва хизматчиларнинг реал даромадлари ўрта ҳисобда 40 процент, колхозчилар даромади аса камийа 50 процент ошди.

Кам ва ўртача ҳақ оладиган ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи кўп ҳақ оладиган гуруҳларига нисбатан анча тез қўлайди. Кам ҳақ оладиган ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи етти йилликда 1,8 баравар қўлайди, ўрта даражада ҳақ оладиган ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи ҳам бир мунча оширилди.

1963 йилда қарилди учун тўланадиган пенсияларнинг минимал миқдорини шаҳарларда 300 сўмдан 400 сўмга, қишлоқ жойларда доимий яшайдиган ва қишлоқ хўжалиги билан алоқадор бўлган пенсиядорлар пенсиясини 255 сўмдан 340 сўмга қўлайтириш, шунингдек инвалитлик юзасидан, боқувчисиз қолганларга бериладиган пенсиянинг ҳам минимал миқдорини ошириш кўзда тутилди. 1965 йилда давлатнинг бу ишларга қилган харажати 2,5 миллиард сўмга яқин бўлди.

КПСС XX съезди қарорига биноан 1960 йилда ишчи ва хизматчиларни етти соатлик иш кунига ўтказишни тугаллаш, ер остида ишлайдиган кўмин ва кон руда саноатидagi асосий ҳунар эгаларини 6 соатлик иш кунига ўтказишни тугаллаш мўжжалянади.

1962 йилда ишчи ва хизматчилар 7 соатлик иш кунига ҳафтасига 40 соат ишлаганга ўтказилди. 1964 йилдан ер ости ишчилари ҳамда меҳнат шартини зарари бўлмаган жойда ишлайдиган ходимларни 30 соатлик иш ҳафтасига ва қолган

Халқ маорифи, фан ва маданиятнинг янада ривожланиши

Ўртоқлар! Мамлакатимиз экономикаси ва маданиятини янада кучли суратга юксалтириш соҳасидаги буюк вазифалар мубоабати билан энг аввалдан ўқитиш ва тарбиялаш, ўрта ва олий таълимнинг турмуши билан, ишлаб чиқариш билан, коммунистик қурлиш практикаси билан боғлиқлигини янада мустаҳкамлаш масалалари жуда муҳим аҳамиятга эга бўлади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мақтаб тўғрисидаги теzisлари умумҳалқ мубоакамаси вақтида таълимни мустаҳкамлаш, СССР Олий Совети ана шу теzisларга асосан мақтабнинг турмуши билан боғлиқлигини мустаҳкамлаш тўғрисида ва СССР халқ маорифи системасини янада ривожлантириш ҳақида қўнуш қабул қилди.

Биз шу қўнушга амал қилиб, республикамиз экономикаси ва маданияти тараққийини ҳусуятларини эътиборга олиб, ўрта ва олий мақтабни қайта қуриш соҳасида кўп иш қилмоғимиз керак.

СССР Олий Советининг Қўнулган мубоифи, умумий мажбурий етти йиллик таълим ўрнига умумий мажбурий сакка йиллик таълим жорий қилинади. Сакка йиллик мақтаб тўғрисида ўрта умумий таълим меҳнат-политтехника мақтаби бўлади. Бу мақтаб ўқувчиларга умумий таълим ва политтехника билимларининг мустаҳкам асосларини ўргатиши, уларни меҳнатга мубоабат ва яхшироқ фойдали ишларни бажаришга тайёр туриш руҳида тарбиялаши, болаларни ахлоқий, жисмоний ва эстетик тарбиялаши керак. Ингит ва кизлар 15-16 ёшдан бошлаб ўз кўларидан келадиган қатъимой фойдали меҳнатга жалб этилишлари лозим.

Ешлар таълимнинг иккинчи босқичида, ўқиниш учумли меҳнат билан боғлаб бориш асосида тўлиқ ўрта маълумот олади.

1959-1960 ўқув йилидан бошлаб янги таълим системасида ўқилади. Вазифа — аҳоликда мақтаб хизматининг сира ҳам ёмонлашувига йўл қўймай, бу ишни плани суратда ва ушқоқлик билан амалга оширишдан иборат. Мақтабнинг юкори синфларига ўзбек, қорақалпоқ қизлари ва шу ерлик бошқа миллатларнинг қизларини янада қўлайтиришга алоҳида эътибор бериш лозим.

Етти йиллик планда 420 минг ўқини янги мақтаб билимларини қуриш мўжжалянади. Бу аса, уч сменали машгулотини тугатиш ва икки сменали машгулотларни қисқартриш йомонлини беради. 1965 йилда республикадаги умумий таълим мақтабларига 1 миллион 770 минг ўқувчи ўқийди, ёки 1958 йилдагидан 34 процент ортади. Мақтаб-интернатлар янада қўлайтирилди. 1958 йилда мақтаб-интернатларда 3,200 бола ўқитан бўлса, 1965 йилда 117 минг 800 бола ўқийди.

Сакка йиллик мақтабларни таъмолаб чиқаришдан 100 мингга яқин бола меҳнат резервлари системасини ўқув юртларида — шаҳар ёки қишлоқ профессионал-техника ўқув юртларида ўқиниш лавом этилади. Етти йил ичда 25 та янги профессионал-техника ўқув юрти билимлари қурилади ва меҳнат резервларининг мавжуд мақтаб ва ўқув юртлари анча кенгайрилиди.

Етти йил ичда республикадаги техникумларда ва бошқа ўрта махус ўқув юртларида ўрта маълумотли 122,5 минг мутахассис, ёки ўттан етти йилдадан 1,5 баравар кўпроқ мутахассис тайёрлаш мўжжалянади.

Партия ва совет ташкилотлари, халқ маорифи органлари, колхоз, совхоз, МТС, РТС, саноат корхоналарининг раҳбарлари мақтаб билимга болаларнинг ҳаммасини ўқинишга тортиниши таъминлашлари, ўқувчиларнинг, хусусан маҳаллий миллат қизларининг таълим қуресини тўла ўтмағуча мақтабдан чиқиб кетишларига йўл қўймасликлари лозим. Бизнинг комсомолнинг бу соҳада жиддий иш олиб бормоғи керак, чуқик мақтаблардаги нонер ва комсомол ташкилотларининг ишларини анча яхши уюштириш талаб этилади.

Олий мақтабга келганда шуни айтиш керакки, у фан ва техниканинг тегишли соҳаларини чуқур билидиган, назарий ва амалий тайёрларининг юксак чуққиларини етгаллаган, ҳар томонлама билимли кишилар тайёрлаши керак.

Ўтган етти йилликда олий маълумотли 64 минг мутахассис тайёрланган бўлса, 1959-1965 йиллар мобайнида 100 минг

ходимларни 35 соатлик иш ҳафтасига ўтказишга киришилди ва бу тадбирлар 1966-1968 йилларда тугалланади.

Республикада даволаш-профилактика муассасаларининг шохбачалари анча кенгайди. Етти йилликда янги қурилушлар ҳисобига касалхоналардаги ўқинилар 21 мингга ошди, бу аса олдинги етти йилдаги ўқинилар икки баравар кўп лемакдир. Поликлиника ва амбулаториялар тармоғи кенгайди. Медицина амёлари ва дори-дармонлар ишлаб чиқариш бир неча марта қўлайди.

Етти йилликда уй-жой ва коммунал қурилишини янада кенгайтиришга жуда катта аҳамият берилади. 1959-1965 йилларда шаҳарлар ва ишчи посёлкаларида, совхозлар ва РТСларда умумий сатҳи тахминан 14,5 миллион квадрат метр бўлган уй-жой ёки тахминан 326 минг квартира қуриш кўзда тутилди. Бу аса илгари етти йилда қурилганидан уч баравар кўпдир.

Шаҳарлар ва ишчи посёлкаларининг санитария аҳволини янада яхшилаш мақсадида 1200 километр канализация шохбачалари қуриш мўжжалянади. 1965 йилнинг охирига бориб республиканинг ҳамма шаҳарлари ва район марказларида водопровод бўлади. Бу мақсадларга 1952-1958 йиллардадан тахминан икки баравар кўп маблағ сарфланади.

Шаҳарлар ва ишчи посёлкаларини газификация қилиш ишлари катта миқёсда олиб борилади. Етти йилликда 400 минг квартирани газ билан таъминлаш мўжжалянади. Бу аса оилада хотин-қизлар меҳнатини енгиллаштириди, меҳнатқашлар учун қўшимча қўлайликлар яратди.

Колхоз қишлоқларини ободонлаштириш юзасидан кўпгина ишлар қилинади. 1959-1965 йиллар мобайнида 323 минг шиман уй-жойи қуриш, шунингдек колхозлар ва колхозчиларнинг маблағи ҳисобига қишлоқларга қўлаб маданий-маиший билимлар қуриш мўжжалянади.

Давлат ва кооператив савдоси чакана товар оборотининг ҳажми таққосланувчи нархларда 60 процент ошди.

Етти йил ичда аҳоликда гўшт маҳсулотлари сотиш 3-4 баравар, сўт маҳсулотлари сотиш 2 баравар, қандашкар сотиш 2 баравар, картошка-сабабот ва мева сотиш 3 баравар қўлайди. Газлама, қийим-кечак, пойфалар сотиш ҳам асосан ана шу товарларни республиканинг ўзла ишлаб чиқариши кенгайтириш ҳисобига қўлайтириш кўзда тутилди. Аҳоликда меҳаб сотиш 3-3,5 баравар, телевизор сотиши 4 баравар, тикув машиналари сотиши 2 бараварга кўпроқ, ҳолодчилик сотиши 4 баравар, кир ювиш машинаси сотиши 3-3,5 баравар қўлайтириш мўжжалянади.

Шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг аяка тартибда уй-жой қуришдаги эҳтижсини таъминлаш учун ҳамда колхозларда ишлаб чиқариш ва маданий маиший билимлар қурилишини таъминлаш учун етти йил ичда ёғоч олиб келиш сотиши 3-4 баравар, цемент сотиши 3 баравар, томга келидиган материаллар сотиши 4 баравар қўлайтириш кўзда тутилди.

Ўзбекистонда умумий оқватлигини кенг ривожланиш. Умумий оқватлигини корхоналарининг обороти етти йилликда 74 процент ошди, шу корхоналарда маҳсулот тайёрлаш аса 2,2 баравар қўлайди. Ошқона ва рестороанларда тайёрланадиган маҳсулотлар турини қўлайтириш, сифатини яхшилаш, нархини арзонлаштириш, хизмат кўрсатиш маданиятини кўтариш, ишчилар, хизматчилар ва ўқувчиларни, шунингдек колхозчиларни, айниқса оммавий қишлоқ хўжалик ишлари қизган даврларда умумий оқватлигини кўпроқ жалб қилиш мўжжалянади.

Республиканинг чакана савдо шохбачалари етти йилликда 5 мингтадан ва умумий оқватлигини корхоналари тармоғи 2 мингтадан кўпроқ ошди. Етти йилликда савдо объектлари қурилишига 2 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ сарфланади, бу аса илгари етти йил ичда сарфланган маблағдан деярлик 5 баравар ортиқдир.

Аҳолининг турмуш даражасини янада оширишнинг гўшт қатта программаси партия, совет ва касаб-саво органларининг бу масалада эъри эътибор беришини талаб қилади.

да радиоактив изотоплар ва нурларни қўлланиш методларини ишлаб чиқишлари зарур.

Республика саноатининг асосий тармоқларини автоматлаштириш, шунингдек, узоқдан бошқариш, аввало, ирригация системаларини бошқаришни телемеханизация қилиш, ярим ўтказгичлар, телеотехникани ва техника соҳасидаги бошқа ютуқларни халқ хўжалигига жорий қилиш йўллари ўргатиш чикилиши ва белгиланиши лозим.

Илмий муассасалар республиканинг иқтисодий районларидаги ишлаб чиқарувчи корхоналарни комплекс ривожлантириш, хўжаликнинг энг муҳим тармоқларини — қимё саноатини, рангли металлургияни, машинасозликни ва бошқа саноат тармоқларини юксалтириш асосларини вужудга келтириш соҳасида тадқиқот ишларини кенгайтиришлари зарур.

Олимларини илмий тадқиқотнинг энг муҳим проблемаларини ишлаб чиқаришга сафарбар қилиш мақсадида баъзи илмий-тадқиқот институтларини профили жиҳатидан ўзларига мувофиқ бўлган олий ўқув юртлари билан бирлаштириш масаласини қараб чиқишга тўғри келади.

Биз илмий муассасалардаги ишларнинг аҳволи ва илмий ишлар тематикасини асосан суратда ўрганиб чиқишимиз, уларни илмий жиҳатдан самарасиз бўлган кишилардан тозалашимиз, ҳақиқий олимларнинг фаолияти учун зарур шарт-шароит вужудга келтиришимиз керак. Илмий муассасаларнинг тематик панллари Халқ хўжалиги кенгашлари, министрликлар, бошқармалар, корхоналар, совхоз ва колхозларнинг масаладан хабардор бўлган вакиллари иштироқи билан ишлаб чиқишни лозим.

Кўпгина мукамма, илмий тақлифлар ва маишларнинг конструктивлари ишлаб чиқаришга жуда сустр жорий қилинмоқда. Республика Министрлар Совети ҳузуридаги Илмий-техника комитети илмий иш ва тақлифлари ўз вақтида амалга оширишда эъри оперативчилик ва сабот-мотонат кўрсатиши керак.

Ўртоқлар! Коммунизм қуришни кенг миқёсда авж олдириш улдувор программасини амалга ошириш дарағида алабейт ва санъат ҳамда маданиятнинг барча тармоқлари янада мавж уриб ўсади.

Республикада маданий-оқартув объектлари қурилишига 347 миллион сўм маблағ ажратилиш кўзда тутилди. 80 дан ортиқ янги кино-театр, Ҳамза номли театрнинг янги биносини қуриш, бир қанча театр ва музейларни реконструкция қилиш мўжжалянади.

1965 йилда киностанюналар 2,5 мингта етади, ёки 1958 йилдагидан 34 процент ортади. Республикада радиоточкалар 990 мингдан зиёд қўлайди, ёки 38 процент ортади, телевидение тоқ-

Ташкилотчилик ва партиявий-сиёсий ишларни кучайтириш масалалари

Ўртоқлар! Коммунистик партиянинг раҳбарлик ва етакчилик роли, унинг омма орасида олиб бораётган буюк ташкилотчилик ва тарбиявий ишларининг жиддий характери КПССнинг тарихий XX съезидан кейинги йилларда айниқса яққол кўринди. Бу ишлар хўжалик ва маданиятнинг ҳамма соҳаларида аюбий муваффақиятларни кўзга киритишга намойиш бўлди.

Ўзбекистон партия ташкилотлари хўжалик ва маданий қурилишга ўз раҳбарликларини анча яхшиладилар, болангич партия ташкилотлари ўсиш ва мустаҳкамланди, коммунистлар активлиги ва ташаббуси ошди, идеология иши кучайди.

Кейинги йилларда партия комитетларининг иш услуби ва методларида ҳам муҳим ўзгаришлар рўй берди. Партия комитетлари хўжалик ва маданий қурилишга янада қўнқет ва малакали раҳбарлик қила бошладилар. Болангич партия ташкилотлари голий жиҳатдан ўсиш ва ташкилий жиҳатдан мустаҳкамланди.

Ўзбекистон Компартиясининг шу XIV съезди олдида болангич партия ташкилотларида ҳисобот-сўйлов йиғилишлари, район, шаҳар ва област партия конференциялари ўтказилди. Бу ҳисобот-сўйлов йиғилишлари, шунингдек партия конференциялари ташкилий ва сиёсий жиҳатдан юксак санъида, амалий фикр олиниш ва принципал таққид ҳамда ўз-ўзини таққид қилган бир вазиятда, коммунистларнинг тўла яқинлиги ва жиселлиги вазиятида ўтди.

Барча партия ташкилотлари, барча коммунистлар ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг КПСС XXI съезида қилган доклады теzisларини яқинлиги ва гўят баланд руҳ билан маълумлашди ҳамда партиянинг ленинчи байроғига астойдил солиқ эканликлари, КПСС Марказий Комитети теваригига маҳкам экинсангиларини, партиянинг барча топириларини шараф билан бажаришга, бутун кучларини коммунизм йўлидаги курашга бағишлаганга тайёр эканликларини намойиш қилиб кўрсатдилар.

Ўртоқлар! Халқ хўжалигини янада кучли суратга юксалтириш соҳасида республика олдига турган жуда катта вазифаларни муваффақият билан бажариш учун барча партия ташкилотларининг бундан буюк ҳам сафарбарлиқга тайёр холда тутиш, хотиржамлик ва беғамликка қатъий хотима бериш, партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни тинмай яхшилаш ва таъомиллаштириш зарур.

Партиявий ишдаги асосий нараса — ишонтириш методли, омма ўртасида ишланган, оммага таъсир ўтказишдан, партия томонидан қўйилган хўжалик-сиёсий вазифаларини бажариш йўлидаги курашга оммани уюштиришдан иборат. Партия ташкилотлари ҳар бир меҳнатқашнинг индилагини билишлари, унинг буюк умумҳалқ курашдаги ўз бурчларини яхши англаб олтишга ёрдам беришлари жуда муҳимдир.

Етти йиллик плани муваффақиятли бажариш бевосита корхоналар ва қурилушларда, колхоз ва совхозларда ҳақ этилади. Шу мубоабат билан, оммани конкрет ишлаб чиқариш топириларини бажаришга жалб этиш лозим бўлган болангич партия ташкилотларининг ташкилотчилик ролини ҳар томонлама мустаҳкамлаш ва янада ошириш, оммани шу етти йилликда мамлакатимиз олдига турган буюк вазифаларни тушуниш руҳида тарбиялаш, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, шунингдек экилчиларнинг илгор қисми ҳисобига партия сағига янги аълозор қабул қилинишини таъминлаш зарур.

Вазифа — корхона ва қурилушлар, колхоз ва совхозларда болангич партия ташкилотларининг экономика масалаларида, меҳнат умумдорлигини ошириш, маҳсулотнинг таннархини камайтиришга, меҳнат ва давлат иттифоқини мустаҳкамлашга, ички резервларни қидириб топиш ва улардан фойдаланишга, оммавий социалистик мубоабатини кенг авж олдиришга кўпроқ жалб этишдан иборат.

Ҳозирги шароитда партия ташкилотларининг сиёсий-тарбиявий ва бутун идеология ишларини, партия пронагаидаси ва агитациясининг ҳаёт билан, коммунистик қурилиш практикаси билан мустаҳкам алоқасини янада кучайтириш масалалари муҳим аҳамиятга эгалар.

Пронагайда, агитация, матбуот, кино ва радио кишиларининг онгига доим таъсир кўрсатиши, уларни актив ҳаракатга олантириши, уларнинг ўз кучларига ишончини ошириши, кишиларнинг ижодий ташаббусини кенг авж олдириши, барча меҳнатқашларни юксак коммунистик онглилик руҳида тарбиялаш лозим.

Пронагайда-агитация ишларида барча раҳбар кадрлар бевосита актив қатнашилари лозим. Улар Ленин таққидлаганмак раҳбар кадрлар оммани тарбиялашга шахсан иштироқ қилмаслар чинакам сиёсий иш ҳам, ташкилотчилик иши ҳам бўлмайди.

Ўртоқлар! Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш соҳасидаги ишлар партия комитетлари фаолиятининг энг муҳим соҳасидир. Партия ана шу масалада доим жуда катта эътибор бериб келди.

Шуни қай қилиб ўтти керакки, кейинги йилларда, хусусан КПССнинг XX съезидан кейин Ўзбекистондаги раҳбар ходимларнинг состави анча яхшиланди. Янги кадрлар ўсиб етишди, бу кадрлар голий жиҳатдан чиққилдилар, ўз таърибларини кўлайтирдилар.

Таърибда шуни кўрсатадики, хўжаликни, саноат ва қишлоқ хўжалигини ишлаб чиқаришнинг экономикаси ва техникасини яхши билган, кишилар билан ишлаб оладиган, ҳаёт билан бирга борадиган, қундалик ишларни пухта ҳақ этадиган, олға қараб

калари 445 мингта етади, ёки 10 баравар қўлайди. Барча област марказларида телевидение шиттиришлари тамоша қилинадиган бўлади. Республикада клублар ва оммавий кутубхоналар анча қўлайтирилди.

Полиграфия саноатини ривожлантириш учун сал кам 92 миллион сўм, ёки аввалги етти йилдадан қариб 3 баравар кўп маблағ ажратилди. 1965 йилда газета ва журналларнинг йиллик тирази 410 миллион нусхадан кўпроқ бўлади, ёки 2 баравар ортади. 1965 йилда 32,5 миллион китоб, ёки 1958 йилдадан 1,5 баравар кўпроқ китоб нашр этилади.

Партия ташкилотлари барча маданий-оқартув муассасаларининг ишларини анча яхшилашлари, меҳнатқашлар оммасини коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида уларнинг ролини кескин суратда оширишлари керак.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев доклады теzisларида алабейт ва санъат ходимлари олдида катта ва фахрли вазифалар қўйилди.

Коммунистик қурилиш ва янги кишини тарбиялашга муҳим роль ўйнайдиган совет адабиёти ва санъати, — дейилади теzisларда, — ҳозирги шароитда халқнинг ҳаёти билан ўз алоқаларини янада кўпроқ мустаҳкамлаш, совет халқининг коммунистик жамият қуриш йўлидаги курашини тўла аке этириши керак.

Алабейт, кино ва театр, музыка, ҳайкалтарошлик ва рассомчилик арбоблари ўз ижодининг голий-бадиий савиясини оширишлари, меҳнатқашларни коммунистик руҳда тарбиялашга бундан буюк ҳам партия ва давлатнинг актив ёрдамчилари бўлишлари керак.

Ёзувчилар доим ҳаёт билан бирга бўлишлари, коммунистик жамиятнинг қаҳрамонлари ва ижодкорлари — ишчилар, колхозчилар, экилчилар билан бир қаторда туришлари, уларнинг ишларини яхши билишлари, улардан ажралиб қолмасликлари, ўларнинг бадиий маҳоратларини ҳамма тақомиллаштиришлари лозим. Шундай қилингандагина голий жиҳатдан қабулловат, юксак бадиий асарлар яратиш мумкин.

Бизнинг рассомларнинг бой ҳаётинини, совет кишиларининг маънавий гўзаллигини янада ёрқин, тўла-тўқис кўрсатиб беришлари, уларнинг коммунизм тантанасини йўлидаги қаҳрамон меҳнатини аке этиришлари керак.

Композиторлар ўз асарларида совет кишиларининг ижодий меҳнатини, уларнинг олжаноб туйғуларини ифода этишлари лозим. Халқини композиторлардан буюк ўзгаришларни қунилови ва бизнинг кишиларимизни янги меҳнат вафарларига инҳомилантирувчи ахши оммавий қўшиқлар яратишини қутди.

Ўзбек санъати ва адабиётини Москвада ўтказилган декаданс барча ижодкор ходимларимиз учун жиддий имтиҳон бўлади ва айин вақтида ўзбек халқининг маданиятини янада яншитишга ёрдам беради.

қилаётган ҳаракатимизнинг истиқболларини кўра оладиган ходимларимизга малакали раҳбарлик қилишлари мумкин.

Област комитетлари, Қашқадарё, Сурхондарё, Бухоро, Хоразм, Андижон, Самарқанд, Наманган областлари ва Қорақалпоғистондаги район партия комитетларининг кўп қисми эъри ушқоқлик билан ишлаб, меҳнатқашларни қийинчиликларини енгишга сафарбар қилиш намуналарини қўрсатдилар ва пахта ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш планини муваффақиятли бажаришлар, Қашқадарё, Бухоро, Хоразм, Самарқанд област ўз хўжалик хўжалик меҳнатқашларининг кўзга киритган муваффақиятларини алоҳида мамнуният билан қай қилиб ўтти керак. Улар пахтакорларнинг Кремлада ўтказилган Вунгитифоқ кенгашига ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажаришлар.

Шу билан бирга, Тошкент ва Фарғона областлари пахта тайёрлаш планини бажаришга тайёрликларини ҳам маълум.

Тошкент области планига нисбатан 79 минг тонна пахта беролмай қолди. Шу сабабли республика Кремлада ўтказилган кенгашида 1958 йилда давлатга 3 миллион тонна пахта топириши юзасидан олган мажбуриятини бажара олмай.

Тошкент областининг пахта тайёрлаш соҳасида бунчалик жиддий ўқинишда қолганлигини об-ҳаво шароити билангина изохлаш мумкинми? Йўқ, мумкин эмас. Самарқанд областининг об-ҳаво шароити Тошкент областининг об-ҳаво шароитидан сира ҳам фарқ қилмайди. Аммо Самарқанд области пахта тайёрлаш планигига эмас, балки социалистик мажбуриятини ҳам муваффақ

Ўзбекистон Компартиясининг

навбатдан ташқари XIV съезди

Ўртоқ С. К. КАМОЛОВ докладынинг охири

(БОШИ 2, 3, 4 ВА 5-БЕТЛАРДА).

Буларнинг ҳаммаси биздан кадрларнинг марксча-ленинча ўқишни коммунистларнинг Совет Иттифоқи Коммунист партияси назарияси ва таърибасини ижодий тарзда ўзлаштириш олдлари масалаларига кўпроқ эътибор бериши талаб этилади. Барча ходимларимиз, сийёсий хушбўлиқлини оширишлари, чиркин буржуа идеологиясига қарши, ҳар қандай ревизионистлик қарашларга қарши, партиянинг идеологияси билан ҳар қандай шаклда четга тойишларга қарши шафқатсиз кураш олиб боришлари лозим.

Барча кадрларимизни, барча коммунистларни ва меҳнаткашларни республика ҳалқ ҳўжалигини ривожлантиришнинг етти йиллик пиланига тўла ва ошириб ўзбекистон меҳнаткашларининг Ватан олдидаги, бутун совет ҳалқи олдидаги интернационал бурчи эъзаинини тушуниш руҳида тинмай тўхтаб қолмаслик зарур.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев доклад тезисларида айтилганидек, жамияти-миз коммунизм сари олға ҳаракат қилиб бораётган сўян меҳнатнашлар депутатлари Советларнинг иш доираси гоят кенгайди.

Партия ташкилотлари совет органлари раҳбарлигини бундан бўён ҳам такомиллаштиришлари, уларнинг ўрнини босмай, балки улар орқали раҳбарлик қилишлари зарур. Совет органлари омма билан алоқадарлини янада мустаҳкамлашлари, оммани давлатни бошқариш ишларига жалб этишлари, меҳнаткашларнинг ижодий ташаббусини ажл олдиришлари ва қўллаб-қувватлашлари, сансалорлик ва бюрократизм элементларига қатъий чек қўйишлари керак.

Бошқару аппаратини янада такомиллаштириш партия ва совет ташкилотларининг муҳим вазифасидир. Бу соҳада мавжуд аппаратнинг айрим қисмларини анчайин қисқартириш билан чеклашни арамайди, балки бошқару аппаратининг структурасини ихчамлаштириш учун қатъий тадбирлар ишлаб чиқиши ва бу тадбирларни амалга ошириш, аппаратни янада оператив, маалакали ва тежамли ишлайдиган қилиш керак.

Балки маъмурий районларни мустаҳкамлаш масаласини ҳам қараб чиқишига тўғри келади. Биз, партия, касабаси оқом, комсомол ташкилотлари ва бошқа жамоат ташкилотлари аппаратини бундан бўён ҳам қайта қуришимиз ва бу аппаратларни қисқартиришимиз керак.

Етти йиллик пилани муваффақиятли бажариш йўлидаги умумҳалқ курашида насаба союзулари катта роль ўйнайди лозим. Касабасоюзулари кейинги вақтларда меҳнаткашларни ҳўжалигини бошқаришга кенг жалб эти бошладилар, ишлаб чиқариш масалалари билан чуқурроқ шугуллана бошладилар, ишчиларнинг меҳнат шартининг яхшилан соҳасидаги ўз ишларини кучайтирдилар.

Лекин шунга қарамай, республика касабасоюзуларининг фаолиятидаги катта камчилиги ва нуқсонлар ҳали ҳам йўқотилган эмас. Касабасоюз ташкилотлари мусобақага раҳбарлик қилишдаги расмийликка ҳануз хотима берган эмаслар. Улар ишчиларнинг ва машина-ускуналарнинг беқор туриши, ишчиларнинг иш нормаларини бажармаслиги, бркам маҳсулот чиқариш, меҳнат нитизомларини бузишнинг каби арамас ҳолатларга қўйишга эътибор бермайдилар, ишчиларга, инженер-техник ходимларга ва хизматчиларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш масалалари билан ҳам шугулланмоқдалар.

Корхоналарнинг ишлаб чиқариш пиланларини тўла ва ошириб бажаришлари учун зўр гайрат билан кураш олиб бориш, кенг меҳнаткашлар оммасини социалистик мусобақага жалб этиш, меҳнат нитизомини мустаҳкамлаш, ишчи ва хизматчиларнинг уй-жой ва маданий-маиший шартининг яхшилан тўғрисида кўпроқ гамхўрлик қилиш — ҳар бир касабасоюз ташкилотининг бурчидир.

Касабасоюзлари сўзлом ҳаётини кенг пропаганда қилишлари, қодоқ фикр ва қайғирларга қарши, безориликка, ичкиликбозликка, арамас хул-ғаворга қарши янада зўр сабот билан кураш олиб боришлари лозим.

Ленин комсомолни етти йиллик пилани амалга ошириш учун курашувчиларнинг, шубҳасиз, биринчи сафарига боради.

Республикада 110 миңдан кўпроқ йеомеюла ва ишчи ёшлар КПСС XXI съезди шарафига меҳнат вахтасида ишлаб бошладилар, комсомол-ёшларнинг 1500 дан кўпроқ бригадаси қўлдан бўён 1959-1961 йиллар ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқармоқда. 5700 ёш ватанпарвар зарбдор комсомол қуришчиларида ишламоқда.

Республика комсомолни Жарқок — Бухоро — Самарқанд — Тошкент газопроводи қурилишини ўз олдига олиб, бу соҳада яхши иш кўрсатмоқда, пахта учун умумҳалқ курашида актив қатнашмоқда.

Ҳозирги вақтда республикамизда комсомол-ёшларнинг 875 бригадаси коммунистик меҳнат бригадалари номини олиш ҳуқуқига эга бўлиш учун мусобақалашмоқда, бундай бригадалар сови тобора кўпаймоқда.

Социалистик мусобақанинг яқори формаси бўлган Коммунистик меҳнат бригадаларини тузиш йўлидаги ҳаракат катта истисболга эга бўлиб, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва экилчиларнинг маданий-техника савиясини янада юксалтириш, меҳнат унмўдорлигини оширишда катта натижаларга эришишнинг худурлиги воситасидир.

Барча партия, касабасоюз ва комсомол ташкилотларининг вази-фаси ана шу ақибий ватанпарварлик ҳаракатида зўр эътибор билан раҳбарлик қилишдан иборатдир.

Партия ташкилотлари комсомол ташкилотларини ўстириш ва мустаҳкамлаш тўғрисида лозим гамхўрлик қилишлари, ёшлар ўртасида ташкилотчилик ва тарбиявий ишлари яхшиланда уларга ёрдам беришлари, ҳўжалик ва маданий қурилишнинг энг муҳим ваазифаларини ҳал этишга ёшларни жалб қилишлари лозим.

Ҳар бир комсомол ташкилотининг барча ёшлар билан маҳкам боғ-ланган жанговар, ишчан коллектив бўлишига эришмоқ керак.

Ўртоқлар! Бутун совет ҳалқи етти йилликнинг биринчи йилига ҳалқ ҳўжалик пиланларини бажаришга ватанпарварлик туйғуларини ошган ҳолда аядиллик билан кириши.

Бу йил республикамизда катта-катта ваазифаларни ҳал этмоғи керак. Ўзбекистон саноати 1959 йилда 24 миллиард 475 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариши, ёки 1958 йилдагига нисбатан бир миллиард сўмлик кўп маҳсулот ишлаб чиқариши керак, саноатда меҳнат унмўдорлиги 3 процент ва қурилишда 7,9 процент оширилиши лозим. Республикамиз бу йил давлатга 2 миллион 970 миң тонна пахта, 114 миң тонна тўш, 200 миң тонна сўт, 19,2 миң тонна тоғи, 14,3 миң тонна шинала тошириши, қоракўл етиштириши кўпайтириши лозим.

Виз, 500 миң гектар янги айдоовларни ўзлаштиришимиз, иррига-ция ва мелiorация соҳасида кўп иш қилишимиз керак. Сув ҳўжалик министрлиги йўли билангина 263 миллион сўмни ўзлаштириш ва колхозларнинг маблаглари ҳисобига 100 миллион сўмни ўзлаштириш лозим. Биз ана шу тошириқларни тўла ва ошириб бажариш учун барча им-кониятларга эгамиз.

1959 йилдаги ваазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун партия ташкилотлари ишчилар, колхозчилар, ишлаб чиқаришдаги экилчилар, ил-жий ҳодимларнинг ижодий ташаббуси ва активлигини янада кўпроқ ри-вожлантиришлари, социалистик мусобақани ҳар томонлама кучайтиришлари ҳамда ҳар бир саноат корхонасининг, ҳар бир колхоз ва совхознинг маҳсулот ишлаб чиқариш пиланини сўзсиз бажаришга эришишлари керак.

Ўртоқлар! Ўртоқ Н. С. Хрушчев доклад тезисларида бундай дейила-ди: «Партия коммунистик қурилишнинг улдувор пиланларини ишлаб чиқар-ган, ана шу пилаларни муваффақиятли амалга оширишнинг ҳал қилув-чи шарти сифатида ҳалқ ижодий гайратининг битмас-туганмас манба-ларига мурожаат қилади. Партиянинг унинг маҳаллий ташкилотларининг ваазифаси омма билан ўз алоқаларини бундан бўён ҳам тинмай кенгай-тириш ва мустаҳкамлашдан, оммани маърифатли қилиш ва уюштиришдан ва ақил вақтда оммалдан тинмай ўрганиш, оммани таърибасини умум-лаштириш ва ёйишдан иборат».

Бу ваазифанинг оғинаий бажарилиши Ўзбекистон Коммунистик пар-тиясининг шу етти йилдаги улдувор иш программасини муваффақият-ли амалга ошириши учун зарурдир.

Шу съезд номидан партиянинг ленинча Марказий Комитетини ишонтириб айтмакчи, Ўзбекистон партия ташкилоти, республика меҳнат-кашлари етти йиллик пилани муваффақиятли амалга ошириш учун бутун кучларини сафарбар қилдилари ва мамлакатимизда кенг важд олдирилган коммунистик жамият қурилиши ишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшдилар. (Нарсанлар).

Коммунизм учун курашда совет ҳалқининг доно ташкилотчиси ва илҳомчиси — Улув Совет Иттифоқи Коммунистик партиясини шон-шараф-лар бўлиши! (Нарсанлар).

Партияни ва ҳалқни синанган ленинча йўлдан далил олға бошлаб бораётган КПСС Марказий Комитети ва унинг Президиумига шон-шараф-лар бўлиши! (Давомий нарсанлар).

Ўзбекистон ССР Олий Советининг еттинчи сессияси

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси депутат М. З. Мирзааҳмедов нутқи

Депутат ўртоқлар!

Етти йилликнинг биринчи йили бўлган 1959 йилда ҳалқ ҳўжалигини ривожлантириш пилани ва Ўзбекистон ССРнинг Давлат бюджетни Олий Советнинг мажлис сессиясида муҳокама қилиниши бутун совет ҳалқи Коммунистик партиянинг XXI съездини кутуб олмига таъйёрлана-ётган тарихий бир даврга тўғри кел-ди. Коммунистик партиянинг бу съезди коммунизм қурувчилар съез-ди, деб жуда тўғри атамоқда.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг партия XXI съездида қилинган доклады те-ласилари мамлакатимизнинг шадар ва қишлоқларида умумҳалқ томондан муҳокама қилинмоқда. Бу — ком-мунизм қурилишининг улдувор про-граммасини иборатдир.

Совет ҳалқи КПСС Марказий Ко-митети декабрь Пленумининг қарор-ларини зўр қониқ билан кутуб олди. Бу қарорларда мамлакатимиз-да қишлоқ ҳўжалигини юксалтириш учун олиб бориладиган умумҳалқ кура-ши яқунлади ва уни янада ривож-лантириш йўлини белгилаб берил-ди.

Қишлоқ ҳўжалигини юксалтириш соҳасида КПСС Марказий Комитетин-инг 1953 йил сентябрь Пленумида ва шундан кейинги Пленумларида ишлаб чиқилган ҳамда партия XX съездининг қарорларида белгилаб берилган программа мамлакатимиз тарихида мисли қўрилмаган жуда катта ҳосил етиштирилди, чор-ваччилик ва қишлоқ ҳўжалиги бошқа тармоқларнинг барқ уриб ривож-ланишига ёркин ифодасини топти.

КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг иши партия бирлиги-нинг қудратини ва зўр қучини на-мойич қилиб кўрсатди. Бу Пленум КПСС Марказий Комитети, КПСС Марказий Комитети Президиуми марксча-ленинча назариясида амал қилиб, коммунистик қурилиш-нинг энг қийин ваазифаларини му-ваффақиятчан суратга ҳал қилишга-ганили, ҳалқимизни Ленин кўрсат-тиб берган йўлдан зўр матонат бил-ан коммунизм сари олиб бораётган-лигини очик ва равшан қўрсатди.

Мамлакатимиз саноатини ривож-лантиришда, қишлоқ ҳўжалигини юксалтиришда эришилган муваффа-қиятлар шундай зўр муваффақият-лар бўлибди, Маленков, Каганович, Молотов, Булганин ва Шенгелов-ларнинг Партия ва Аҳкамат таъбир-ларининг амалга оширилишига қар-шилик кўрсатишга ҳаракат қилиб ке-лганликлари тамомла муваффақият-сизликка учраганигини ва партия-га қарши бу гуруҳа бутунлай ба-рбод бўлганини ана бир марта исботлаб берди.

СССР Олий Советининг декабрь олтинч сессияси ўтган иккинчи сессияси ССРнинг 1959 йилги Давлат бюджет-ини кўриб чиқиш ва таъсирда, маблагнинг турмуш билан боғлан-ишини мустаҳкамлаш тўғрисида ва мамлакатда ҳалқ маорифи система-сини янада ривожлантириш ҳақида Қонун, жаноят қонунлари, суд тузи-лиши ва суд юргизиш ишлари юза-сидан бир қанча янги қонунлар қа-бул қилиш, ҳалқаро масалаларни муҳокама қилиш, СССР Олий Совети-нинг иккинчи сессияси қабул қил-ган қонунлар сийёсий ва амалий жиҳатдан катта ахамиятга эгадир.

Олий Совет томондан қабул қи-линган Бюджет мамлакатимиз э-кономикасининг ривожлантирилиши-ни, совет қишлоқларини ўсиб бораётган маданий талабларининг қондилари-ни, ҳалқимизнинг молдий фиро-вонини оширилишини таъминлашни, Мактабнинг турмуш билан боғлан-ишини мустаҳкамлаш тўғрисида ва СССРда ҳалқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисидаги Қонун мамлакатда шу масаланинг умумҳалқ томондан муҳокама қи-лиш натижаларини яқунлади, Қонун совет мактабига мустаҳкам негиз қўяди. Совет мактаби турмуш билан маҳкам боғланади. Қувчилар иж-тимоий фойдала меҳнат руҳида тар-бияланади.

Коммунистик партия ва Совет ҳў-кумати сўянги йиллар ичида соци-алистик қонунчилиги мустаҳкамлаш соҳасида жуда катта ишлар қилин-ди. СССР Олий Совети томондан қабул қилинган янги қонунларнинг асосий ваазифаси — совет ижтимоий ва давлат тузумини жиний ҳаракат-лардан сақлаш, граждандарнинг ҳа-ётини, саломатлигини ва ҳуқуқлари-ни сақлашдан иборатдир, бу қонун-лар мамлакатимизда социалистик қонунчилиги ва ҳуқуқ тартиблари-ни янада мустаҳкамлашга ёрдам бе-ради.

Мажур ҳужжатларнинг ҳаммаси совет қишлоқларини меҳнатда янги қахрамонликларга руҳлантиради.

Бу сессияда доклад қилган рес-публика Давлат план, комиссияси-нинг раиси ўртоқ Зисулжаев — ва молия министр ўртоқ Муроджўев ўз докладыларида республика ҳалқ ҳўжалигини ривожлантириш пилани-ни ҳамда Ўзбекистон ССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетини ва 1957 йилги бюджетнинг бажарилишини муфассал айтиб бердилар. Зисулжа-ев ва Муроджўев ўртоқларнинг докладыларида келтирилган маълум-отлар республика қишлоқ ҳўжалик меҳнаткашлари, саноат ва маданий ҳодимлари, Ўзбекистон ҳалқ ҳўжа-лиги барча тармоқлари ҳодимлари-нинг 1958 йилда сиқилди билан ишлагандиларини кўрсатиб туради.

Ўзбекистон меҳнаткашлари мам-лакат экономикасини ва маданийни янада юксалтириш, Совет давлати-нинг куч ва қудратини мустаҳкам-лаш учун олиб бориладиган умумҳалқ курашига муносиб ҳисса қўшдилар. Республика саноат давлат пилани-ни муддатдан илгари 23 декабрда ба-жариш ва пиландан ташқари бир неча

миллион сўмлик маҳсулот берди. Янги техника жорий қилинганлиги, ишлаб чиқариш технологиясини янада тақомиллаштирилганлиги ва илгор-лар таърибаси кенг ёйилганлиги на-тижасида саноатда ва қишлоқда меҳнат унмўдорлиги ошди. Товар муҳолатининг тананларини қамай-тириш натижасида пиландан ташқари 200 миллион сўмга яқин маблаг тежалди.

Партия ва Ҳўкуматининг саноат ва қурилиш бошқариш қайта қур-ганилиги республика саноатининг давлат пилани муваффақиятли бажари-лишига айнаса катта ёрдам бер-ди. Қайта қурилиш соҳасида ҳам биринчи аутқар кўлга қилинди. 1958 йилда капитал қурилишига — 3 миллиард 100 миллион сўм, ёки 1957 йилга нисбатан 384 мил-лион сўм ортиқ маблаг сарфланди. Лекин, умуман республика бўйича қилинган ишлар пилани фақат 93 про-цент бажарилиди.

Ўзбекистон қишлоқ ҳўжалик меҳ-наткашлари катта муваффақиятларга эришдилар. Қишлоқ ҳўжалик ҳолим-лари пахтакорларнинг Кремлда бўлган кенгашига ўз имомларига олган социалистик маъбуриятини ба-жариш учун ва КПССнинг XXI съездини муносиб кутуб олиш учун курашиб, катта ютуқларга эришил-ди. Республика 12 декабрда пахта тайёрлаш давлат пиланини муздати-дан илгари бажарди. Республиканинг колхоз ва совхозлари давлатга 2 миллион 946 миң тонна, ёки ўт-ган йилдагидан 205 миң тонна ва 1953 йилдагидан нисбатан 514 миң тонна ортиқ пахта сотдилар.

Республика пахтакорларининг га-лабасига КПСС Марказий Комитети ва Иттифок ҳўкумати томондан республикамизга кўрсатилган катта ёр-дам натижасида, нуқулди об-ҳаво шартини тўғайиб рўй берган қийин-чиликларинг енга олган ўзбек ҳалқ-ининг қахрамонона кураши натижа-сидан эришилди. Пахта етиштириш юза-сидан олган маъбуриятларини бажаришда Ўзбекистон пахтакорла-рига кўрсатган ёрдамлари учун КПСС Марказий Комитети, Совет ҳўкумати ва Никита Сергеевич Хрушчевга ана шу сессияда қатна-шчилари номидан катта миннэт-дорчилик билдиришга рўхсат этилди.

Қишлоқ ҳўжалигининг бошқа тармоқлари ҳам катта ютуқларга эришилди. Товар обороти пилани 101,7 процент бажарилиди. Респу-блика аҳолисига ўтган йилдагига нисбатан 1,6 миллиард сўмлик ортиқ товарлар сотилиди. Давлат бюджети саноат ва қурилиш учун, қишлоқ ҳўжалиги, маориф, фан, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот учун керакли ҳаракатларни маблаг бил-ди тўхтовсиз ўз вақтида таъминлаб туради.

Мажур резерв ва имкониятлари-миздан тўла фойдаланганимида, ҳалқ ҳўжалигини раҳбарлик қили-шда жиддий қамчилигимиз бўлма-ганида эди, бу муваффақиятларимиз жузда каттароқ бўлган бўлар эди.

Шу сабабдан, 1959 йил пилани-нинг бажарилишини таъминлаш учун зўр бериб ташқилий иш олиб бориш, ташқилий раҳбарлик ва ҳў-жаликка раҳбарлик қилиш метод-ларини янада тақомиллаштириш, турмуш янари сураттан ҳамма мас-алаларни пухта ва оператив сур-атда ҳал қилиш тўғриси имконият-назарияларга таъйиний кўз билан қараб баҳо беришимиз, қамчилик-ларини очиб ташлишимиз, резерв ва имкониятларини топиб, улардан ҳалқ ҳўжалигининг ҳамма тармоқлари-ни янада таъминот қилиш зарур-лигини мустаҳкамлаш тўғрисида ва СССРда ҳалқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисидаги Қонун мамлакатда шу масаланинг умумҳалқ томондан муҳокама қи-лиш натижаларини яқунлади, Қонун совет мактабига мустаҳкам негиз қўяди.

Совет мактаби турмуш билан маҳкам боғланади. Қувчилар иж-тимоий фойдала меҳнат руҳида тар-бияланади.

Ҳалқ ҳўжалиги кенгашлари, об-ласт ва район ижроя комитетла-рининг ишларида, айнакса ҳалқ ҳўжалигини янада юксалтириш учун резерв ва имкониятларини фойдала-ниш соҳасидан ишларга ҳали ҳам катта қамчиликлар бор. Анчайинча корхоналар томондан пиланини ба-жарилаётганлиги энг катта қам-чиликларнинг биридир. Масалан, 1958 йил январига қўра, Ҳалқ ҳўжалиги кенгашига қаршили 346 корхонадан 29 корхона пилани бажармади. Натижада улар давлатга 98 миллион сўмлик кам маҳсулот бердилар. Маҳаллий Советларга қар-шили 156 корхонадан 37 корхона 11 ойлик пилани бажармади.

Тошкент Ҳалқ ҳўжалиги кенгаши-га аҳвол айнакса ёмон. Унинг қара-моғидаги 154 корхонадан 22 корхо-на 1958 йилда пилани бажармади ва 83 миллион сўмлик кам маҳсулот берди. Шу билан 1957 йилга қара-ганда ўз пиланини бажариётган кор-хоналарнинг сови, ҳатто, кўпайиб кетди. Андижон областида (област ижроя комитетининг раиси ўртоқ Ҳайдаров) ва Бухоро областида (об-ласт ижроя комитетининг раиси ўртоқ Полюсов), Қорақалпоғистон АССРда (Министрлар Советининг раиси ўртоқ Жапақов) маҳаллий Со-ветларга қаршили корхоналарнинг қарийб ярим қисми пилани бажар-мади. Тошкент шаҳрида шаҳар иж-роя комитетига қаршили 34 корхо-надан 10 корхона ўз пиланини бажар-мади. Бунда ҳўжаликка раҳбарлик қилишнинг сустлиги кўриниб тура-ди.

Совет ва ҳўжалик органлари ҳам-ма корхоналар томондан белгилан-ган тошириқларнинг бажарилишига эришиш учун зарур чораларни кў-ради, давлат ресурсларидан жуда са-марали фойдаланишга эришдилари, ички резервларни аниқлаш ва улар-дан ҳалқ ҳўжалигига фойдаланиш, меҳнат унмўдорлигини ошириш ва ишлаб чиқариш ҳамма муаммаларни чикимларни қисқартиришга эришил-ди керак.

Совет ва ҳўжалик органлари ҳам-ма корхоналар томондан белгилан-ган тошириқларнинг бажарилишига эришиш учун зарур чораларни кў-ради, давлат ресурсларидан жуда са-марали фойдаланишга эришдилари, ички резервларни аниқлаш ва улар-дан ҳалқ ҳўжалигига фойдаланиш, меҳнат унмўдорлигини ошириш ва ишлаб чиқариш ҳамма муаммаларни чикимларни қисқартиришга эришил-ди керак.

Мининг муҳим масалаларидан бири ҳисобланади. Қурилиш министрлигининг оғир аҳволга тушиб қолмиши сабаб шу-ки, министрлик раҳбарлари бир қан-ча муҳим масалаларда принципининг қўрсатмоқдалар, ишга тушири-лишини лозим бўлган энг муҳим об-ъектларга ишларни тезроқ бажари-лиши таъминлайдиган қатъий йўл тутмастилар. Қурилиш министрли-ги жуда кўп объектларда иш олиб бормоқда, лекин министрлик раҳбар-лари куч ва маблагларни соқиб олиб, муҳим объектларга жўшиб эътибор бермастилар. Бу аса, кў-пичида шунга олиб борадики, бита қурилиши тезлаштирмаган, деб ик-кинчи муҳим қурилиш тўхтатиб қўйиш аҳволлари воз беради. Русча қилиб айтганда, Бривол масали бў-йича «Тришкин гафтан» бўлиб қо-лади.

Турмушда, албатта, қўза тутил-маган аҳволлар бўлади, бирорта қу-рилиш тезла битказиб олиш зарур бўлиб қолади, лекин буни унмўдор муҳим объектларга ҳали бермасдан, қўшмача куч ва маблагларни жалб қилиш мумкин. Шунинг айтиш керак-ки, республика Давлат план комис-сияси Заининг Қурилиш министрли-гига бўлган муносабати билан бу ми-нистрлигининг ишини яхшиланга ёр-дам бераётгани йўқ. Министрлар Со-вети аса, бу министрликка ҳаммиса ўз вақтида зарур ёрдам кўрсатма-эти.

Қурилиш министрлиги ишлаб чи-қариш корхоналарининг ва, жулма-дан, йилга-темир бетон ишлаб чи-қариш корхоналарининг қувватидан ақиб фойдаланмастир. Бу министр-лик иштироғига юксак унум билан ишлайдиган мажур қурилиш меҳ-натчиларидан жуза ёмон фойдалани-моқда. Башни қанчалар ўрнатилган қурилишларда иш асосан бир еме-нада олиб бормоқда. Министрлик-ка қаршили қурилишларига эҳса-ворларнинг қувватидан кўпи билан 70-80 процент фойдаланилмоқда.

Республикада уй-жой қурилиши пилани мутлақо қониқсиз бажарили-моқда. 1958 йилда уй-жой қурили-ш учун ажратилган 495,4 миллион сўм маблагдан дастлабки маълумот-ларга қўра, 437 миллион сўм, ёки 88 процент ишлатилган. Тошкент шаҳрида уй-жой бинолари қу-рилиши, айнакса ёмон бормоқда. Уй-жой қурилишини йиллик план бўйича 182,1 миллион сўм сарфлаш мўл-жаллангани ҳолда, дастлабки маълум-отларга қўра, бу маблагнинг 146 миллион сўм, ёки 80,4 процент фойдаланилган. Уй-жой биноларини фойдаланиш учун тошириқ пилани ҳам бажарилмади.

Қурилиш бундан бўён бу ҳилда олиб бориш мумкин эмас, 1959 йил учун ажратилган капитал маблаглар ва молдий ресурсларнинг қанчалик тўғри тақсимланмаётганини текши-риб қўриш, қуриб битказилишини лозим бўлган муҳим объектларни маб-лаг ва материаллар билан биринчи навбатда таъминлаш зарур. Шу билан бирга, капитал маблагларни ва молдий ресурсларни соқиб боришига йўл қўйганда қишлоқларни қаттиқ жа-ловат керак. Ўзайфа шундан ибор-атки, ўтган йилдага бўлган ҳолат-ларга ана йўл қўймаслик учун ти-тул ўрнатилган таъсирчан вақт-да ҳар бир объектни жиддий равиш-да текшириб қўриш керак.

1959 йилги бюджетга давлат са-ноат корхоналари ва ҳўжалик ташиқ-қилувчиларининг фойдаларидан олти-дан ажратилган анча ўсади ва барча зараматлар унум бир қисми-ни ташиқ этиди. Бу корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари ало-ҳида масъулият оқлайди ҳамда ҳар бир корхона ва ҳўжалик ташқилий меҳнат унмўдорлигини муттасил ошира боришимиз, маҳсулот танан-ларини систематик суратда қамайти-риш, жағамга тўпалаш тошириги ва бюджет олмига ўз мажбуриятини бажаришни талаб қилади. Биз шунга эришмоғимиз керакки, ҳар бир корхонада, ҳар бир муассасада давлат маблаглари, хомаш ва мате-риаллар жуза ҳам тежаб-тежаб сарфланмаган бўлиши. Аммо, Ҳалқ ҳўжалиги кенгашлари ва маҳаллий Советлар корхона ҳамда ташқило-ларнинг одаётган фойдаларидан бөл-қилишга ақратма бериш тошириқла-рининг ўз вақтида бажарилишини, материал ресурслар ва пул маблаг-ларидан фойдаланишда иқтисодий режимга жуза қаттиқ риоя қилиш корхона ва ташқилоларнинг ҳали ҳам етарли даражада талаб қилмастил-лар. Республика молия органлари, Бухоро ва Фарғона Ҳалқ ҳўжалиги кенгашларининг, шунингдек бошқа бир қанча ҳўжалик ташқилоларининг қоникариз ишлагандилари натижасида 1958 йилда республика бюджетте 235 миллион сўм кам маб-лаг олди. Агар шу маблаг ҳам бөл-қилишга тўтиналди, янги уй-жойлар қуришга, шаҳарларни янада обдон-лашга ва ҳўжалигининг бошқа эҳтиёжларини қўшимча равишда маблаг билан таъминлашга эришган бўлар эди.

Корхоналарда ноубудгарчилик ту-ғатиш ва уларнинг ишларидagi сиф-фат кўрсаткичларини янада оша-риш — Ҳалқ ҳўжалиги кенгашлари-нинг, министрликларнинг ва ижроя комитетларининг энг муҳим ваазифа-сидир. Молия министрлиги ва унинг жойлардаги органлари бюджетнинг оғир яғлини устидан, корхона ва ташқилоларнинг молдий — ҳўжалик фаолияти устидан контроль қилиш-ни кўп